

ΕΠΙΤΟΜΗ
ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ Π. Χ.
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821 Μ. Χ.

ΚΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

Γ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΔΑΠΑΝΗ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΒΙΓΓΑ.

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ

ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΕΜΟΣΙΑΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Πρός χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

ΝΑΥΠΑΛΙΟΝ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΟΝ Σ. Ε. ΒΙΓΓΑ.

1876.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ

ΔΕΛΤΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΕΡΗΣ

ΤΗΣ ΕΤΕΡΗΣ

1988

ΤΟΜΟΣ Α

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΤΗΣ ΕΤΕΡΗΣ

1988

ΤΟΜΟΣ Α

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΕΡΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΕΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ Α

1988

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ Π. Χ.
ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821. Μ. Χ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

II Ἑλλάς καίμενη εἰς τὸ μεσημβρινώτατον μέρος τῆς Εὐρώπης, εἶχε τὸ πάλαι ἑκτασὶν ὅ γεωγραφικῶν μοιρῶν, ἢ ὁδοιπορίαν 40 ἡμερῶν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς Μεσημβρίαν, καὶ 8 γεωγραφικῶν μοιρῶν, ἢ 16 ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολᾶς.

Περιορίζετο δὲ ἀνατολικῶς μὲν ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, μεσημβρινῶς δὲ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, δυτικῶς ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, καὶ βορείως ἀπὸ τὴν Μοισίαν, καὶ διηρεῖτο εἰς πέντε τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑποδιηρεῖτο εἰς ἄλλας ἀνεξαρτήτους πολιτείας. Ταῦτα δὲ ἦσαν

A'. Η ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ.

Ἡ Πελοπόννησος περιελάμβανε.

1.) Τὴν Κορινθίαν, μὲ πόλεις ἐπισήμους τὴν Κόρινθον, πλησίον τοῦ Ἴσθμοῦ, πλουσιωτάτην πόλιν, καταστραφεῖσαν κατὰ τὸ 146 πρὸ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου ὑπάτου Μομμίου, ἐνταῦθα ἐτάφη ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν Σικυῶνα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσυστήθη τὸ πρῶτον Ἑλλην. βασιλεῖον κατὰ τὸ 2089 π. Χ.

2.) Τὴν Ἀχαΐαν, μὲ πόλεις ἐπισήμους τὰς Πάτρας καὶ τὸ Αἴγιον.

3.) Τὴν Ἀργολίδα, μὲ πόλεις ἐπισήμους τὸ Ἄργος καὶ τὰς Μυκῆνας.

4.) Τὴν Λακωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο ἡ Σπάρτη, ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Πελοποννήσου διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

5.) Τὴν Μεσσηνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο ἡ Μεσσήνη ἀνακτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώδου.

6.) Τὴν Ἠλιδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες· καὶ

7.) Τὴν Ἀρκαδίαν, μὲ πόλεις ἐπισήμους τὴν Τεγέα, τὴν Μαντίνειαν, ἐνθα ὁ Ἐπαμινώδης ἐφρονέυθη, μαχόμενος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ τὴν Μεγαλόπολιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ὁ Φιλοποίμαν, ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων στρατηγός.

B'. Η ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς περιελάμβανε·

1.) Τὴν Ἀττικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο ἡ λαμπροτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος αἱ Ἀθῆναι, ἡ πατρίς τῆς φιλοσοφίας, ῥητορικῆς, στρατηγικῆς, καὶ τῶν

ώραίων τεχνῶν· εἰς ταύτην ἔκειτο καὶ ὁ κεντρικώτερος λιμὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὁ Πειραιεὺς, ὅστις διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐνόητο μὲ τὴν πόλιν τὰς Ἀθήνας. 8 περίπου ὥρας πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν ἔκειτο ὁ Μαραθῶν, περίφημος διὰ τὴν ὁποίαν ἐκέρδησαν ἐνταῦθα οἱ Ἀθηναῖοι νίκην κατὰ τῶν Περσῶν.

2.) Τὴν Μεγαρίδα, μὲ πόλιν ἀξιοσημείωτον τὰ Μέγαρα.

3.) Τὴν Βοιωτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο αἱ Θῆβαι, ἡ πατρὶς δύο ἐνδόξων στρατηγῶν Πελοπίδου καὶ Ἐπαμινώνδου, καὶ ἡ Λεβαδεία· ἔτι δὲ ἐπίσημοι τόποι εἰς αὐτὴν ἦσαν αἱ Πλαταιαί, περίφημοι διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ὑπὸ τὸν Μαρδόνην 300 χιλιάδων Περσῶν· τὰ Λεύκτρα, ὅπου οἱ Θεβαῖοι ἐκέρδησαν λαμπρὰν νίκην κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἡ Χαιρώνεια πρὸς τὴν Φωκίδα, ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν ἐκεῖσε ἦτταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου.

4.) Τὴν Φωκίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίσημοι πόλεις ἦσαν οἱ Δελφοί, περίφημοι διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ναὸν καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐλάτεια, πόλις ἀξιοσημείωτος εἰς τὴν ἐπὶ Μακεδῶνος Φιλίππου πτώσιν τῆς Ἑλλάδος.

5.) Τὴν Λοκρίδα, διαιρουμένην εἰς Λοκρίδα Ὀπουντίαν, πρὸς τὸ Β. τῆς Φωκίδος μὲ πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Ὀποῦντα. Ἐπικνημιδίαν Λοκρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο αἱ Θερμοπύλαι, στενὸν πέρασμα, ὅθεν εἰσερχόμεθα ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Λεωνίδας μετ' ἄλλων τρικκοσίων Σπαρτιατῶν ἔπεσαν ὑπὲρ πατρίδος μαχόμενοι, καὶ Ὀζωλαίαν Λοκρίδα, μὲ πόλεις τὴν Ἀμφισσαν καὶ τὴν Ναύπακτον.

6.) Τὴν Δωρίδα, μεταξὺ Ὀζολαίας καὶ Ἐπικνημιδίας Λοκίδος μὲ πόλιν τὸν Ἐρινεόν.

7.) Τὴν Αἰτωλίαν, μὲ πόλεις ἐπίσημους τὴν Καλυδῶνα, καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Αἰτωλικῆς ὀμοσπονδίας τὴν Ἡράκλειαν. καὶ

8.) Τὴν Ἀκαρνανίαν, μὲ πόλεις τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος, τὴν Στράτον, κτλ.

Γ'. Η ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Ἡ Θεσσαλία περιελάμβανε·

1.) Τὴν Φθιώτιδα, μὲ πόλεις τὴν Λαμίαν καὶ Ὑπάτην.

2.) Τὴν Πελασγιώτιδα, μὲ πόλεις τὴν Λάρισσαν καὶ Φάρσαλον· εἰς αὐτὴν ἔκειτο καὶ τὰ λαμπρὰ Τέμπη.

3.) Τὴν Μυθηνσίαν, παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν· καὶ

4.) Τὴν Ἰστικιώτιδα, πρὸς δυσμὰς μὲ πόλιν τὴν Τρίκκην (Τρίκαλα) κλ.

Δ'. Η ΗΠΕΙΡΟΣ.

Ἡ Ἠπειρος περιελάμβανε·

1.) Τὴν Θεσπρωτίδα, μὲ πόλεις τὴν Ἀμβρακίαν καὶ Νικόπολιν.

2.) Τὴν Μολοσσίδα, μὲ πόλεις τὴν Δωδώνην (πλησίον τῶν Ἰωαννίνων), περίφημον διὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Διός· καὶ

3.) Τὴν Χαονίαν, μὲ πόλεις τὴν Ἀντιγόνοιαν (Ἀργυρόκαστρον) καὶ Χιμαίραν (Χιμάρα) κτλ.

Ε'. Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

Ἡ Μακεδονία πρὸς βορρᾶν τῶν ἀνωτέρω καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Θράκης κειμένη, διηρείτο κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς διάφορα μέρη· ἐπισημότεραι δὲ πόλεις αὐτῆς ἦσαν ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Πέλλα, ἡ μετέπειτα καθέδρα τῶν βασιλέων, ἡ Πύδνα, ἡ Ἐδεσσα, ἡ παλαιὰ καθέδρα, ἡ Ποτίδαια. κτλ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ Ἑλλάς ἐπερικυκλόνητο ὑπὸ πολλῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων πρὸς Β. ἕκκειντο αἱ Σποράδες νῆσοι καὶ ἡ Εὐβοία, μεγάλη νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν περιφημοὶ πόλεις ἦσαν ἡ Χαλκίς καὶ ἡ Ἐρέτρια· πρὸς ἀνατολὰς αἱ Κυκλάδες νῆσοι, κείμεναι κύκλῳ τῆς νήσου Δήλου, ἧτις ἦτο τὸ πάλαι ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι νῆσοι, κείμεναι πλησίον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνητο ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, ἡ Σάμος, ἡ Λέσβος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, κτλ. πρὸς Μ. μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Πελοποννήσου ἡ Σαλαμίς, ἡ Αἴγινα, ἡ Καλαυρία, ἡ Ὑδρα, αἱ Σπέται τὰ Κύθηρα, καὶ ἡ Κρήτη, ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς Ἑλλην. νήσους κατὰ τὸ μέγεθος, περιφημὸς εἰς τὴν ἀρχαίότητά· πρὸς δυσμὰς ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ἰθάκη, ἡ Λευκάς καὶ ἡ Κέρκυρα.

ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ.

Ἐκ τῆς Ἑλλάδος προῆλθον κατὰ διαφόρους καιροὺς πολλαὶ ὀποικίαι εἰς διάφορα μέρη· καὶ πρὸς βορρᾶν μὲν κατωκίσθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων ὄλα σχεδὸν τὰ πρὸς μεσημβρίαν παράλια τῆς Θράκης, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο αἱ πόλεις Ὀλυθος, Βυζάντιον, κτλ. πρὸς ἀνατολὰς κατωκίσθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων ὄλα τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐνθα εἶχον συστηθῆ αἱ Δωρικαί, αἱ Ἰωνικαί, καὶ αἱ Αἰολικαὶ ἀποικίαι· πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἡ Κυρήνη καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Πρὸς δυσμὰς δὲ ἡ νῆσος Σικελία, ἔχουσα πρωτεύουσαν τὰς Συρακοῦσας, καὶ τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Ἰταλίας, τὰ ὅποια διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀποικίων Μεγάλη Ἑλλάς ὠνομάσθησαν· ἔτι δὲ ἡ Μασσαλία εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τοῦ νῦν βασιλείου τῆς Γαλλίας.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Τὰ συμβάντα ἀπὸ τῶν ἀρχαιωτάτων χρόνων
μέχρι τοῦ 338 Π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἀρχαία κατάστασις τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἦσαν Πελασγοί, λαὸς εἰρηνικὸς καὶ ὤ;

ἐπὶ τὸ πλεῖστον γεωργικός· αἱ δὲ πρῶται διοικήσεις αὐτῶν ἦσαν μοναρχικαί· κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, διάφοροι ἀποικίαι ἐξ Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας, αἵτινος συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν κατοίκων αὐτῆς, καὶ τὴν τελειοτέραν μάθησιν τῶν τεχνῶν τοῦ βίου.

Αἱ σημαντικώτεραι δὲ τούτων ἦσαν ἡ τοῦ Δαναοῦ εἰς Ἄργος, ἡ τοῦ Κέκρωπος εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἡ τοῦ Κάδμου εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὅστις ἔφερε καὶ τὰ γράμματα εἰς τὴν Ἑλλάδα 1519 π. Χ. δέκα ἐξ τότε ὄντα ἐκ τούτων λοιπὸν οἱ κάτοικοι ὠνομάζοντο Πελασγοί, Δαναοί, Ἀργεῖοι κτλ. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἕκτινος Ἑλληνας, ὅστις ἐβασίλευσεν εἰς μέρος τι τῆς Φθιώτιδος, μετεδόθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ὄνομα Ἑλλάς διὰ τῶν κατακτίσεων εἰς ὅλην τὴν μετὰ ταῦτα Ἑλλάδα, ἐξ ἧς οἱ κάτοικοι ὠνομάσθησαν Ἑλληνες, διαιρούμενοι ὡς ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Δῶρου καὶ Αἰόλου, καὶ τῶν ἐγκόνων αὐτοῦ Ἴωνος καὶ Ἀχαιοῦ, εἰς τέσσαρας χωριστάς φυλάς, ὠνομαζόμενοι Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Ἴωνες, καὶ Ἀχαιοί.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐθνικοί, δηλαδὴ ἐλάτρευον πολλοὺς ψευδεῖς θεοὺς· ἐκ τούτων δὲ μεγάλοι ἐθεωροῦντο δῶδεκα, οἱ ἐξῆς, ὁ Ζεὺς, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἀπόλλων, ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ Δήμητρα, ὁ Ἥφαιστος, ἡ Ἥρα, ὁ Ἄρης, ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἄρτεμις, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἡ Ἑστία, τῶν ὁποίων κατοικίαν ἐθεώρουν τὸν Ὀλυμπον, ὅρος εὐρισκόμενον εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἐλάτρευον δὲ αὐτοὺς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλοτάτων ὄρεων, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα κατεσκεύασαν εἰς αὐτοὺς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, τοὺς ὁποίους ἐστόλισαν μὲ λαμπροὺς βωμοὺς καὶ ἀγάλματα· ἐθεώρουν δὲ τοὺς ναοὺς τούτους οἱ Ἕλληνες τοσοῦτον ἱερούς, ὥστε πολλοὶ ἐχρησίμευον ὡς ἄσυλον εἰς τοὺς κακούργους, καὶ ἐθεωρεῖτο ἀτέβεια μεγίστη νὰ τοὺς ἐκβάλωσιν ἐκεῖθεν διὰ τῆς βίας.

Περὶ Μαντείων καὶ Χρησμῶν.

Εἰς τινὰς ἐκ τῶν ναῶν, τοὺς ὁποίους, ὡς εἴπωμεν, εἰς τιμὴν τῶν θεῶν ἀνήγειρον, ἐπρολέγοντο τὰ μέλλοντα, διὸ καὶ μαντεῖα ὠνομάζοντο· αἱ δὲ περὶ τῶν μελλόντων προρρήσεις ἐλέγαντο χρησμοί. Τὰ σημαντικώτερα δὲ τούτων ἦσαν τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τοὺς Δελφοὺς τῆς Φωκίδος, καὶ τὸ τοῦ Διὸς εἰς τὴν Δωδώνην τῆς Ἠπείρου· καὶ εἰς μὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ καὶ πάντων ἀνώτατον, ἐδίδοντο οἱ χρησμοὶ ἀπὸ ἱερείαν τινα, Πυθίαν ὠνομαζομένην, ἧτις ὑπετίθετο ὅτι ἐμπνέετο ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἰς δὲ τὸ ἐν Δωδώνῃ, ἐδίδοντο ἐπίσης οἱ χρησμοὶ ἀπὸ ἱερείαν, παρατηροῦσαν τὸ ψιθύρισμα τῶν ἱερῶν δρυῶν, ἢ ἀκούουσαν τὸν ἦχον τῶν ἐκ τῶν δρυῶν κρεμαμένων χαλκίνων λεκκνῶν· σημειωτέων δὲ ὅτι οἱ χρησμοὶ ἐδίδοντο εἰς τοὺς

προσερχομένους διὰ τῶν ἱερέων, οἵτινες μετεποίουν αὐτοὺς πάντοτε εἰς ἔνοιαν διαφορουμένην.

Περὶ ἐορτῶν καὶ ἀγώνων τῶν Ἑλλήνων.

Ἐκτὸς τῆς θρησκείας, τὴν ὅποιαν εἶχον κοινὴν οἱ Ἕλληνες, εἶχον καὶ ἐορτὰς κοινὰς, εἰς τὰς ὁποίας συνήρχοντο πανταχόθεν αἱ ἐορταὶ δὲ αὐταὶ συνωδεύοντο μὲ ἀγῶνας, οἵτινες κυρίως συνίστατο εἰς τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, τὸ ῥίψιμον τῆς πέτρας καὶ ἀκοντίου, τὴν πυγμὴν, καὶ εἰς τὴν πάλην· μετὰ ταῦτα δὲ προσετέθησαν ἀγῶνες διανοητικοὶ μεταξὺ ποιητῶν, μουσικῶν, ῥητόρων, καὶ διαφορῶν τεχνιτῶν.

Τέσσαρες τοιοῦτοι δημόσιοι καὶ σημαντικοὶ ἀγῶνες ἢ ἐορταὶ ἦσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ Ὀλυμπιακοὶ, τελούμενοι εἰς τὴν Ἥλιδα κατὰ τετραετίαν εἰς τιμὴν τοῦ Διός· οἱ Πυθικοὶ ἀγῶνες, τελούμενοι πλησίον τῶν Δελφῶν κατὰ πενταετίαν εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος· οἱ Νεμεακοὶ, εἰς τὴν Νεμεάν τῆς Ἀργολίδος εἰς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους, καὶ οἱ Ἰσθμιακοὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος.

Περὶ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ Συνεδρίου.

Ἐκτὸς τῶν κοινῶν πανηγύρεων καὶ ἀγώνων, εἶχον οἱ Ἕλληνες καὶ κοινὸν συμβούλιον « Ἀμφικτυονικὸν Συνεδρίον » καλούμενον, τὸ ὅποιον συνεκροτεῖτο ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν διαφορῶν πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνήρχετο δις τοῦ ἔτους, τὸ μὲν ἕαρ. εἰς τοὺς Δελφοὺς, τὸ δὲ φθινόπωρον εἰς τὰς Θερμοπύλας, διὰ νὰ βουλευῆται περὶ διαφορῶν πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ἔθνους, καὶ ἰδίως περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ ναοῦ.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Ἡρωϊκὸς αἰὼν ἀπὸ τοῦ 1500—900. Π. Χ.

Τὸ ἔθνος εἶχεν ἀρκετὰ προδεδῶσει εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀδυναμίας τῶν κατὰ τόπους βασιλείσκων δὲν ὑπῆρχεν ἀσφάλεια μήτε διὰ ξηρᾶς μήτε διὰ θαλάσσης, διότι λησται καὶ πειραταὶ κατετάρατον τὴν ἡσυχίαν τῶν κατοίκων. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἀναφέρονται κατὰ τὴν μυθολογίαν οἱ διάσημοι Ἡρως, Θησεὺς, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Αἰγέως, καὶ Ἡρακλῆς ἐκ Θηβῶν, οἵτινες πολυτρόπως εὐεργετήσαντες τὴν κοινωνίαν, ἐτιμῆθησαν ὡς ἡμίθεοι.

Πολεμικαὶ πράξεις.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν περὶ τὰ 1260 συνέβη ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο νὰ ἀνοίξη τὸ ἐμπόριον εἰς τὸν Εὐξεινον Πότον (Μαύρην θάλασσαν) καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ ἀποικίας εἰς τὰ περάλιά του. Ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος περὶ τὰ 1180, τοῦ ὁποίου ἀφορμὴν ἔδωκεν ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τρωάδος, ἀρπάζας τὴν σύζυγον τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης.

Περὶ δὲ τὸ 1100 ἠγαλούθησεν ἡ εἰς τὴν Πελοπόννησον κάθοδος (ἐπιστροφή) τῶν Ἡρακληδῶν, οἵτινες ἀπόγονοι ὄντες τοῦ Ἡρακλέους, καὶ δικαίωμα ἔχοντες ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἄργου, ἐπειδὴ ἐδιώχθησαν παρὰ τοῦ θεοῦ των Βύρυσθῆως, κατέφυγον πρῶτον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅθεν πολάκις ἐπεχείρησαν νὰ ἀναλάβωσι τὰ δικαιώματά των· ἀλλὰ μετὰ πολλὰς ἀποτυχίας, προσλαβόντες βοηθοὺς τοὺς Δωριεῖς καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ διὰ θαλάσσης ἐκ τῆς Ναυπάκτου εἰσβαλόντες εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐκυρίευσαν ὅλον τὸν τόπον, καὶ τὸν διεμοίρασαν εἰς τρία μέρη, κατὰ τοὺς τρεῖς ἀρχηγούς, διώξαντες τοὺς πρώτους κατοίκους, πολλοὶ τῶν ὁποίων μετέβησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, καὶ ἐσύστησαν τὰς μνημονευθείσας ἀποικίας.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἱστορία τῆς Πελοποννήσου καὶ ἰδίως τῆς Σπάρτης
μέχρι τοῦ 500. π. Χ.

Κυριεύσαντες οἱ Ἡρακλεῖδαι τὴν Πελοπόννησον, ἐσύστησαν τρία βασίλεια, τὸ τῆς Σπάρτης, τὸ τῆς Μεσσηνίας καὶ τὸ τοῦ Ἄργου· ἐκ τούτων δὲ σημαντικώτερον ὑπῆρξε τὸ τῆς Σπάρτης, εἰς τὸ ὁποῖον βασιλεύσαντες κατ' ἀρχὰς οἱ δίδυμοι υἱοὶ τοῦ ἀποθανόντος Ἀριστοδήμου, ἔγειναν ἀφορμὴ ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ βασιλεύσωσι εἰς τὴν Σπάρτην δύο βασιλεῖς. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐξουσίας, μετὰ παρέλευσιν καιροῦ τινος, ἐγέννησε τὴν ζηλοτυπίαν μεταξὺ τῶν δύο βασιλέων, ἠδυνάτησε τὴν ἐξουσίαν των, καὶ ἐκ τούτων ὁ λαὸς περιέπεσεν εἰς μεγάλας ταχὰς, τὰς ὁποίας κατέπαυσε κατὰ τὸ 884 π. Χ. ἡ νομοθεσία τοῦ Λυκούργου, ὅστις ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας καταγόμενος, καὶ πολλὰ μέρη περιηγηθεὶς, ὑπῆρξεν ὁ καταλληλότερος ἀνὴρ, ὅστις ὠφέλησε τὰ μέγιστα τὴν πατρίδα του διὰ σοφῆς νομοθεσίας.

Νομοθεσία τοῦ Λυκούργου.

Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου ἦσαν ὅλως στρατιωτικοὶ, ἐπομένως ἦσαν ἀπηγορευμένοι εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ αἱ λοιπαὶ τέχναι τοῦ βίου, τὰς ὁποίας μετήρχοντο οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων· οἱ δὲ Σπαρτιάται κατεγίνοντο εἰς τὸ κυνήγιον, εἰς τὰς σωματικὰς γυμνάσεις καὶ εἰς ἄλλα πολεμικὰ ἔργα· διὰ νὰ συνειθίσωσι δὲ εἰς τὴν λιτότητα ἦσαν ἅπαντες ὑπόχρεοι, μηδ' αὐτῶν τῶν βασιλέων ἐξαιρουμένων, νὰ τρώγωσι ὅλοι ὁμοῦ εἰς τόπους ἐπὶ τούτῳ προσδιωρισμένους, καὶ ὀνομαζομένους Συσσίτια, ἀπλὰς τροφὰς, καὶ ἰδίως τὸν μέλανα ζυμὸν, φαγητὸν ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς· ἔτι δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς των ἡλικίας ἀνετρέφοντο καὶ ἐπαιδεύοντο κοινῶς, διδασκόμενοι νὰ σέβωνται καὶ νὰ πειθωνται εἰς τοὺς μεγαλειτέρους, νὰ ὑποφέρωσι τὴν κακοπάθειαν τοῦ σώματος, νὰ ἀγαπῶσι τὴν πατρίδα καὶ νὰ καταφρονῶσι τοὺς κινδύνους.

Περὶ δὲ τῆς πολιτείας ἐμοθετήσεν ὥστε οἱ δύο βασιλεῖς νὰ μείνωσι πάλιν, ἀλλ' ἡ ἐξουσία των περιωρίσθη ἀπὸ 28 ἰσοβίους γερουσιαστὰς ἐκ

τῶν σοφωτέρων καὶ ἐναρτεωτέρων ἀνδρῶν τῆς Σπάρτης, προσέτι δὲ ἐξ ὄλων τῶν ὑπὲρ τὰ 30 ἔτη γνησίων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὴν συνέλευσιν, ἐξελέγοντο οἱ ἄρχοντες, ἐξ ὧν ἐπιστημότεροι ἦσαν οἱ Ἔφοροι, πέντε τὸν ἀριθμόν· οὗτοι δὲ ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος εἶχον γενικὴν ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐπιτήρησιν.

ὑπὸ τοιούτους νόμους διατελοῦντες οἱ Σπαρτιαῖται, καὶ τοιαύτην ἀγωγὴν λαμβάνοντες, ἐντὸς ὀλίγου κατήντησαν ἢ σημαντικωτέρα δύναμις τῆς Πελοποννήσου, κατανικήσαντες εἰς τρεῖς διαφόρους πολέμους τοὺς πρὸς δυσμὰς γείτονάς των Μεσσηνίους, καὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας τῶν Ἀργείων ὑποτάξαντες, κατορθώματα, τὰ ὅποια κατέστησαν τὴν Σπάρτην σεβαστὴν οὐ μόνον εἰς τὴν ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ εἰς χώρας μακροτάτας.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τοῦ 500. π. Χ.

Περὶ Κόδρου.

Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ Σπάρτη ἔλαβε τοιαύτην πρόοδον καὶ φήμην, εἰς τὴν στερεὰν Ἑλλάδα διεκρίνετο ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ἥτις εὐτυχήσασα νὰ λάβῃ καλοὺς βασιλεῖς, προώδευσεν ἀρκετὰ εἰς τὰς τέχνας, ἐπιστήμας καὶ τὴν παιδείαν· τελευταῖος δὲ τούτων τῶν βασιλείων ὑπῆρξεν ὁ Κόδρος, βασιλεύσας πρὸς τὸ ἔτος 1089 π. Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου οἱ Δωριεῖς ἐπέχειρησαν νὰ κυριεύσωσι καὶ τὴν Ἀττικὴν, κινήσαντες πόλεμον, τὸν ὅποιον ὁ φιλόπατρις οὗτος βασιλεὺς ἐτελείωσα διὰ τῆς ἐξῆς ἡρωϊκῆς πράξεώς του.

Ἐνῶ τὰ δύο στρατεύματα ἦσαν πλησίον ἀλλήλων ἐστρατοπευδευμένα, οἱ Ἀθηναῖοι συμβουλευθέντες τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἔλαβον χρησμὸν ὅτι θέλουν νικήσει ἂν ὁ βασιλεὺς των φονευθῇ. Πρὸς ἐκλήρωσιν δὲ τοῦ χρησμοῦ ὁ Κόδρος ἐνδυθεὶς φορέματα χωρικοῦ, καὶ λαβὼν εἰς τοὺς ὤμους του δεξιὸν ξύλων καὶ ἀξίνην εἰς τὴν χεῖρα, ἐμβῆκεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, καὶ ἐπίτηδες ἐκτύπησεν ἕνα τῶν στρατιωτῶν, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐφονεύθη ἀμέσως. Τὸ περιστατικὸν δὲ τοῦτο μαθόντες οἱ Δωριεῖς, καὶ φοβούμενοι μήπως νικηθῶσιν, ἀνεχώρησαν ἀμέσως ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν.

Περὶ Ἀρχόντων.

Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τιμὴν τοῦ ἀξιομνημονεύτου τούτου βασιλέως, ἔπαυσαν τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, μὴ κρίνοντες ἀξίον ἕτερον νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ διώρισαν ἄρχοντας, πρῶτον ἐπὶ ζωῆς ἀπὸ τοῦ 1077—753 π. Χ. ἔπειτα, ἐπὶ δεκαετίαν ἀπὸ τοῦ 753—683, καὶ κατόπιν ἐπὶ μονοετίαν μοιράσαντες τὰ καθήκοντα τοῦ ἄρχοντος εἰς ἑννέα ἀνδρας. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς ὅλας αὐτάς τὰς μεταβολὰς ἡ πολιτεία κατεσπαράσσετο ἀπὸ ταραχῆς, καὶ ἡ γραπτὴ νομοθεσία κατέστη ἀναγκαῖα, ἐκλεξάν οἱ Ἀθηναῖοι νομοθέτην τὸν ἐνάρετον πλὴν αὐστηρὸν συμπολίτην των Δράκοντα, τῷ ὁποίου οἱ νόμοι εἰς

ἄκρον αὐστηροί, ἔπασαν ταχέως εἰς ἀχρηστίαν, καὶ ἐκλέχθη ὁ Σόλων, ὅστις ἦτον ἐκ τῶν σοφωτέρων καὶ ἐναρετωτέρων πολιτῶν, νὰ διορθώσῃ τὸ πολίτευμα τοῦ τόπου.

Νομοθεσία τοῦ Σόλωνος.

Ὁ Σόλων ἐκλεχθεὶς ἄρχων τὸ 569 π. Χ. ἔδωκεν εἰς τὴν πατρίδα του νέους νόμους, διήρετε τοὺς πολίτας εἰς τέσσαρας τάξεις, ἐσύστησε βουλὴν ἀπὸ τετρακοσίων ἀνδρας, οἵτινες ὁμοῦ μὲ τοὺς ἄρχοντας ἐκυβέρνηον τὰ πράγματα τῆς πολιτείας· καὶ τελευταῖον ἅπαντες οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσοι ὑπερέβαινον τὸ 20 ἔτος τῆς ἡλικίας των, συνήρχοντο εἰς ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἐκλέγῃσι τοὺς ἄρχοντας καὶ βουλευτάς, νὰ ἐξετάζῃσι τὴν διαγωγὴν των, καὶ νὰ λαμβάνωσι λόγον παρ' αὐτῶν τῆς διαχειρήσεως τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας· ἐπειδὴ δὲ ἅπαντα τὰ ἀφορῶντα τὴν πολιτείαν ἀντικείμενα ἐσυζητοῦντο ἀπὸ τὸν λαόν, ὠνομάσθη τὸ πολίτευμα τοῦ Σόλωνος Δημοκρατικόν.

Περὶ τοῦ Πεισιστράτου.

Ὁ Πεισίστρατος, εἰς ἐκ τῶν εὐπατριδῶν, φιλόδοξος ἀνὴρ, κατώρθωσεν ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Σόλωνος νὰ ἀρπάσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ γείνη τύραννος τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς περιποιήσεώς του πρὸς τοὺς πτωχοῦς· ἀλλὰ δις ἐξορισθεὶς, ἐπανῆλθεν ἕνεκα τῆς διαιρέσεως τῶν εὐπατριδῶν, ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν, καὶ διετήρησεν αὐτὴν μέχρι τοῦ θανάτου του, 530 π. Χ. Ὁ Πεισίστρατος φρόνιμος ὢν, ἐνεψύχωσε τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας, τὰ γράμματα, καὶ ἔκτισε πολλὰς δημοσίους οἰκοδομὰς.

Περὶ τῶν υἱῶν τοῦ Πεισιστράτου, Ἰππίου καὶ Ἰππάρχου.

Ἀποθανὼν ὁ Πεισίστρατος ἄφησε τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς υἱούς του Ἰππίαν καὶ Ἰππάρχον, οἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκολουθήσαντες τὸ ἀξίεπαινον παράδειγμα τοῦ πατρὸς των εὐδοκίμησαν, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ ὁ Ἰππάρχος ὕβρισε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρμόδιου, ἐσχηματίσθη συνωμοσία κατ' αὐτῶν ἐπὶ κεραλῆς ἔχουσα τὸν Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα· κατὰ τὴν πανήγυριν δὲ τῶν Παναθηναίων ἐπιπεσόντες κατὰ τοῦ Ἰππάρχου οἱ συνωμόται τὸν ἐφόνευσαν, ὁ δὲ Ἰππίας, ἐπειδὴ κατέστη τυραννικὸς, ἐξωρίσθη κατὰ τὸ 510 π. Χ. καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Περσίας, αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἀνέλαβον ἄλλοτε πάλιν τὸ Δημοκρατικόν πολίτευμα.

Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος.

Μνημονεύονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς ἀποικίας αὐτῆς ἑπτὰ σοφοί, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι ταῦτα, Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, Περικλῆς ὁ Κορίνθιος, Βίαις ὁ Πριηνεὺς καὶ Κλεόβουλος ὁ Ρόδιος· ὠνομάσθησαν δὲ σοφοί, διότι διὰ συντόμων παροιμιῶν καὶ γνωμικῶν ἐδίδαξαν τὰς μεγαλειτέρας ἀληθείας καὶ τὰ ὠφελιμώτερα καθήκοντα.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Οἱ Περσικοὶ πόλεμοι ἀπὸ τοῦ 500—449 π. Χ.

Εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἰσχυρότατον βασιλεῖον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζετο βασιλεῖον τῶν Περσῶν· τοῦτο δὲ τὸ βασιλεῖον, ἀφοῦ ὑπέταξεν ἅπαντα τὰ εἰς τὴν Ἀσίαν βασίλεια, ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὰς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλλ. ἀποικίας· ἀλλὰ κατὰ τὸ 500 ἔτος π. Χ. αἱ Ἑλλ. ἀποικίαι ἐπαναστατήσασαι ἐναντίον τῶν Περσῶν ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν ἐμπορῶν των καὶ οἱ μὲν Σπαρτιᾶται καὶ ἄλλοι Ἑλληνες ἠρνήθησαν εἰς αὐτοὺς τὴν συνδρομὴν των, μόνοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἐρετριεῖς ἔπεμψαν εἰς αὐτοὺς μικρὰν τινα βοήθειαν, ἥτις ἀπέβη ματαία, διότι αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ὑπετάγησαν πάλιν εἰς τοὺς Πέρσας· ἡ βοήθεια ὅμως αὕτη ἀφ' ἐνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἰππίου, διατρίβοντος εἰς τὴν Περσίαν, νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν θρόνον του, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν ἰσχυρὸν τῆς Περσίας μονάρχην Δαρεῖον νὰ ἐπιχειρήσῃ τοὺς κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολέμους, τοὺς ὁποίους θέλουμεν περιγράψαι, καὶ οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσωσιν οἱ Ἕλληνες μεγάλην δόξαν καὶ δύναμιν.

Περὶ τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος.

Ὁ Δαρεῖος, ἀφοῦ ὑπέταξεν, ὡς εἶπομεν, τὰς εἰς τὴν Ἀσίαν Ἑλλην. ἀποικίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐβοήθησαν αὐτοὺς. Ὅθεν προετοιμάσας στόλον ἀπὸ 600 τριήρεις καὶ στρατὸν 100 χιλιάδας, στρατηγούς δὲ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην, ἔπεμψε πρὸςθεὶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ζητῶν τὴν ὑποταγὴν της, καὶ ἐπειδὴ ἀπέτυχεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ Σπάρτην, διέταξε τοὺς στρατηγούς συνωδευμένους ἀπὸ τὸν Ἰππίαν, νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ φέρωσι δεσμίους τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, αἵτινες ἠπείθησαν· οὗτοι δὲ φθάσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα διευθύνθησαν ἐν πρώτοις κατὰ τῆς Ἐρετρίας, τὴν ὁποίαν καταστρέψαντες, ἀπεβιάσθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα τῆς Ἀττικῆς.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὄντες πλησιέστεροι τοῦ κινδύνου, ἦσαν περίφοβοι, καὶ ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτό'μα νὰ βοηθήσῃ ἐναντίον τοιούτου φοβεροῦ ἐχθροῦ· μόνοι δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπεσχέθησαν, ἀλλ' αἰτία τινα θρησκευτικὰ ἐμπόδισαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ φθάσωσιν ἐγκαίρως εἰς τὴν μάχην, καὶ τοὶ πολλὴν κατέβαλον ταχύτητα· οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν ἐγκαταλειφθέντες εἰς τὰς ἰδίας των δυνάμεις, ἀπεφάσισαν ἅπαντες μᾶλλον νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ ζήσωσι δούλοι τῶν Περσῶν· ὅθεν ἐπλίσαντες δέκα χιλιάδων ἄνδρας ἐξεστράτευσαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὅπου ἔλαβον εἰς βοήθειάν των καὶ χιλίους Πλαταιεῖς· ἐκ δὲ τῶν 10 στρατηγῶν τοὺς ὁποίους ἡ πόλις εἶχεν ἐκλέξει, ἅπαντες κοινῇ ψήφῳ ἔδωκαν τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, γνωστὸν διὰ τὴν ἐμπειρίαν του, ὡς λαβόντα μέρος εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἴωνων, περὶ ὧν προεἶπομεν.

Ἐλθόντες δὲ ἔμπροσθεν τοῦ ἐχθροῦ παρετάχθησαν εἰς μάχην, καὶ χωρὶς νὰ χρονοτριβήσωσιν, ἅμα ἐφάνη ἡ αὐγὴ, ἔδωκαν τὸ σημεῖον τῆς μάχης, καὶ μὲ ὄρμην συνεπλάκκησαν μὲ τοὺς πολεμίους, καὶ ἐκόπτοντο πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ πολλὰς ὥρας· μετὰ ταῦτα δὲ, ἀφοῦ αἱ δύο πτέρυγες τῶν Ἀθηναίων ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς πολεμίους, ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τοῦ κέντρου, τὰ ὁποῖον ἀδύνατον, ὄν, εἶχεν ἐπισθοπορήσει· τρέψαντες δὲ καὶ ἐνταῦθα εἰς φυγὴν τοὺς πολεμίους ἐκέρδησαν τελείαν νίκην κατ' αὐτῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐφονεύθησαν 6000, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἐφονεύθησαν μόνον 190 ἄνδρες· ἐγένετο δὲ ἡ μάχη αὕτη τὸ 490 π. Χ.

Ἀκολουθῶς δὲ οἱ Πέρσαι ἐμβάντες εἰς τὰ πλεῖα, ἐδοκίμασαν νὰ κυριεύσωσι διὰ θαλάσσης τὰς Ἀθήνας· ἀλλ' ὁ Μιλτιάδης ἐννοήσας τὸ σχέδιόν των, προκατέλαβεν αὐτάς, καὶ οὕτως ἠναγκάσθησαν οἱ Πέρσαι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Περὶ τῆς μάχης τῶν Θερμοπυλῶν.

Ὁ Δαρεῖος μαθὼν τὰ τοῦ Μαραθῶνος, καὶ μὴ ὑποφέρων τὴν ὕβριν, ἠτοίμαζε μεγαλειτέρας δυνάμεις διὰ νὰ εἰσβάλῃ ὁ ἴδιος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ὁ θάνατος ἐπρόλαβε τοὺς κατακτητικοὺς σκοποὺς του, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱὸς του Ξέρξης, ὅστις κληρονομήσας τὸ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μῖσος τοῦ πατρὸς του, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ κεφαλῆς δύο ἑκατομμυρίων πεζῶν, ὀγδοήκοντα χιλιάδων ἵππέων καὶ 1200 πλοίων· καὶ τὸν μὲν πεζικὸν στρατὸν ὠδήγει ὁ ἴδιος διὰ ξηρᾶς γεφυρώσας τὸν Ἑλλησποντον, καὶ διὰ τῆς Θράκης, Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ δὲ στόλος παρέπλεε τὰς χώρας ταύτας.

Οἱ Ἕλληνας μαθόντες τὴν τρομερὰν ταύτην ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου, συνηθροίσθησαν εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ συμβουλευθέντες ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσι στρατὸν ἐναντίον αὐτοῦ εἰς τὰς Θερμοπύλας, διὰ νὰ ἐμποδίσωσιν ἐνταῦθα τὴν διάβασιν. Λεωνίδα, δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ἀνεδέχθη ἔκουσίως τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην ἐκστρατείαν· ὅθεν ἐκλέξεας 300 Σπαρτιάτας, μετὰ τῶν ὁποίων ἠνώθησαν καὶ ἕξ χιλιάδες ἐκ τῶν συμμάχων, ἐπετάχυνε τὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Θερμοπύλας, ὅπου παρέταξε τὸν στρατὸν του, ἀναμένων τὴν πλησίαισιν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στόλος συγκείμενος ἀπὸ 270 πλοῖα, καὶ διοικούμενος ὑπὸ τοῦ Σπαρτιατοῦ Εὐρυβιάδου, εἶχε καταλάβει τὸ ἀπέναντι τῶν Θερμοπυλῶν Ἀρτεμίσιον, ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐναυμάχει μὲ τὸν Περσικὸν στόλον, καὶ ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν μεγίστην ζημίαν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλαις γενναῖοι, ἅμα οἱ Πέρσαι ἐπλησίασαν, ἐξῆλθον τῶν ὄχυρωμάτων, καὶ ἐφορηήσαντες κατὰ τῶν ἐφορησάντων Μήδων κατέκοπτον αὐτούς, ὥστε αἱ πρῶται τάξεις αὐτῶν διεφθάρησαν παντελῶς· ταῦτά ἐπαθον καὶ οἱ διαδεχθέντες αὐτούς Ἀθάνατοι, τάγμα οὕτω καλούμενον διὰ τῆς ἀνδρείαν του· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν ταῦτά ἐπαθον, ἐ

Ξέρξης απέβαλε τὴν ἐλπίδα τῆς διαβάσεως τῶν Θερμοπυλῶν, ὅτε ἐγγυφίως τῆς προδότης, Ἐφιάλτης ὀνομαζόμενος, ἐδείξεν εἰς αὐτὸν ἄλλον δρόμον διὰ μέσου τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ διαβάντες οἱ Πέρσαι, ἐπερικύκλωσαν τοὺς Ἕλληνας ἐκατέρωθεν. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Λεωνίδας, καὶ θεωρῶν ἀδύνατον πλέον τὴν φύλαξιν τοῦ περάσματος, κατέπεισεν ὅλους τοὺς συμμάχους ν' ἀναχωρήσωσι διὰ τὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην τῆς πατρίδος ἀνάγκην, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν, τοὺς ὁποίους νόμος τῆς πατρίδος τῶν ὑπεχρέονεν ἢ νὰ ἀποθάνωσιν ἐν ᾧ τόπῳ παρετάχθησαν, ἢ νὰ ἐπιστρέψωσι νικηταί, ἐπέπεσε διὰ νυκτὸς εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, ὅπου πολεμοῦντες κατεσφάγησαν, ἀφοῦ ἐπροξένησαν τρομερὰν σφαγὴν εἰς τὸν ἐχθρόν.

Περὶ τῆς Ναυμαχίας τῆς Σαλαμίνας.

Ὁ Ξέρξης, γενόμενος κύριος τῶν στενῶν τῶν Θερμοπυλῶν, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φωκίδα, καταστρέφων πᾶν ὅ,τι ἀπίντα· ὁ δὲ τότε στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς, βλέπων ὅτι οἱ Ἕλληνες διὰ ξηρᾶς ὠχυρόντο εἰς τὸν Ἴσθμόν τῆς Κορίνθου, καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι μένουσιν ἀβοήθητοι, συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ ἀφήσωσι τὴν πόλιν, καὶ ἀφοῦ μεταφέρωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά τῶν εἰς τὰς νήσους, νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰς ναῦς, τὸ ὅποιον καὶ ἔπραξαν μετὰ τινὰς δυσκολίας. Ὁ δὲ Ξέρξης καταβὰς εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τῆς Βοιωτίας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν, πλὴν τῶν Πλαταιῶν καὶ Θεσπιέων, τῶν ὁποίων αἱ πόλεις κατεσκάφησαν, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου εὗρὼν τοὺς ἱερεῖς καὶ ὀλίγους γέροντας ἐρόνευσεν ἅπαντας, καὶ γυμνώσας τὴν πόλιν παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸ πῦρ.

Ὁ δὲ στόλος τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Περσικὸς ἐλθὼν προσωρμίσθη εἰς τὸ Φάληρον τῆς Ἀττικῆς. Ἡ φθορὰ ὁμοῦ τῶν Ἀθηναίων, ἐφόβησε πολὺ τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἐπέμενον νὰ τειχίσωσι τὸν Ἴσθμόν πρὸς φύλαξιν τῆς Πελοποννήσου· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Εὐρυβιάδην, ὠμίλησε μὲ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ εὐγλωττίαν, ἀποδείξας διὰ πολλῶν λόγων ὅτι, ἂν φέρῃ τὰ στρατεύματα εἰς τόπους ἀνοικτούς, καὶ αὐτὸς θέλει μῖνει χωρὶς στρατιώτας, καὶ ἡ πατρις παντελῶς ἀβοήθητος. Ὁ δὲ Εὐρυβιάδης, ταραχθεὶς ἐκ τῆς ὁμιλίας ταύτης, συνεκάλεσεν εἰς σύσκεψιν τοὺς λοιποὺς στρατηγούς, οἵτινες ἐνέμενον εἰς τὴν πρώτην ἀπόφασίν των. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, ἀφοῦ καὶ πάλιν περιέγραψε τὰ πλεονεκτήματα τῶν στενῶν τῆς Σαλαμίνας, τὰ ὁποῖα κατεῖχον, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ τοὺς πείσῃ, κατέφυγεν εἰς στρατήγημά τι διὰ τοῦ ὁποίου ἐκόντας ἄκοντας τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἀπεφασίσωσιν ἐνταῦθα νὰ ναυμαχήσωσιν, ἔχοντες ναῦς ἀπάσας 380, ἐνῶ οἱ Πέρσαι εἶχον 1200.

Ὁ δὲ Ξέρξης θέλων νὰ ἴδῃ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν ναυμαχίαν, διέταξε καὶ τῶ ἀνήψωσαν εἰς ὑψηλὴν τινα θέσιν κατὰ τὴν παραλίαν θρόνον, ἐπὶ ᾧ ὁποῖου καθίσας, ἐθεώρει τὰ γινόμενα· δοθέντος δὲ τοῦ σημείου τῆς μά-

χης, συνεπλάκησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ναύαρχος τῶν Φοινίκων, εἰς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ξέρξου, ἐφρονεῖθη εἰς τὴν πρώτην προσβολὴν, οἱ Πέρσαι ἐδειλίασαν καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν· ἀφοῦ δὲ καὶ τὰ πρὸς βοήθειαν αὐτῶν ἐρχόμενα πλοῖα τὸ αὐτὸ ἔπαθον, καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν καθ' ὁλοκληρίαν τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Περσῶν, κατὰ τοῦ ὁποίου ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ Ἀθηναῖοι, ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Θεμιστοκλῆς ἐδραμεν ἐναντίον τοῦ ἀριστεροῦ, ὅπερ ἐμάχετο κατὰ τῶν Πελοποννησίων· τρέψαντες δὲ καὶ τοῦτα εἰς φυγὴν, κατέστησαν γενικὴν τὴν τροπὴν ὁλοκληροῦ τοῦ στόλου τῶν Περσῶν, καὶ ἔμεινεν ἡ ἀθάνατος αὐτῆ νίκη εἰς τοὺς Ἑλληνας. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ Περσικὸς στόλος, ἀφοῦ ἀπώλεσε 200 ναῦς, κατέφυγεν εἰς τὸ Φάληρον, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς ἀπολέσας μόνον 40, ἔμεινεν εἰς τὴν Σαλαμίνα· ἐγένετο δὲ ἡ ναυμαχία αὕτη τὸ 480 ἔτος π. Χ.

Ὁ Ξέρξης τρομάξας διὰ τὴν ἔκβασιν τῆς μάχης, ἐσκέπτετο δι' εὐσχήμου τρόπου τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν Περσίαν, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν τῶν στρατηγῶν, διὰ τὴν ἐπιταχύνῃ τὴν φυγὴν τῷ ἐμύνησε κρυφίως, ὅτι οἱ Ἕλληνες μελετῶσι τὴν πλεύσασιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ τὴν καταστρέψασιν τὴν γέφυραν διὰ τὴν συλλαβῶσιν ἐντὸς τῆς Εὐρώπης. Ἐκ τούτου δὲ ἔτι περισσώτερον φοβηθεὶς ὁ Ξέρξης, ἐτάχυνε τὴν ἀναχώρησίν του, ἀφῆσας 300 χιλ. ἐκλεκτοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μαρδονίου, ὑποσχεθέντος τὴν ὑποτάξῃ δι' αὐτοῦ ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Περὶ τῆς μάχης τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ξέρξου ὁ Μαρδόνιος παραχειμάσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, προητοιμάζετο τὴν εἰσβολὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλὰ πρὸ τῆς εἰσβολῆς ἐσκέφθη τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἑλληνιστοῦ, ὅθεν πέμπει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πρέσβεις, προτείνων εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνεγείρῃ δι' ἰδίων του ἐξόδων τὴν πόλιν, καὶ τὴν τοῖς δώσῃ τὴν ἡγεμονίαν ὅλης τῆς Ἑλλάδος, μὲ μόνην τὴν ἀπαίτησιν τοῦ τὴν μείνωσιν ἀδιάφοροι εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα· ἀλλ' οἱ γενναῖοι Ἀθηναῖοι ἀπήντησαν, ὅτι «ἐνόςφω ὁ ἥλιος ἀκολουθεῖ ἀπαρὰ βίας τὸν διωρισμένον δρόμον του, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν θέλουσι παύσει ἐκδικούμενοι κατὰ τῶν Περσῶν διὰ τὴν πυρπόλησιν τῶν ναῶν καὶ τῆς πόλεως των.»

Ὁ δὲ Μαρδόνιος, ἀκούσας ταῦτα, ἔφερε τὸ στράτευμά του διὰ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἀφοῦ κατέστρεψε τὰ ἐναπομείναντα μέρη τῶν Ἀθηνῶν, ἐπέστρεψε καὶ παρέταξε τὸν στρατὸν του εἰς τὴν Βοιωτίαν διὰ τὸ εὐρύχωρον τοῦ τόπου. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκινήθησαν πανταχόθεν, συναθροισθέντες εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὅπου παρετάχθησαν ἀμφοτέρωθεν οἱ στρατοὶ ὡς εἰς μάχην, οἱ μὲν Πέρσαι εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν, πλησίον τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ μέχρι τῶν ὀρίων τῶν Πλαταιῶν, περιτειχίσαντες μὲ ξύλινον τεῖχος δέκx σταδίου (ἡμισεῖς ὥραx διάστημα) εἰς προφύλαξιν τῶν ἀποσκευῶν τοῦ πολέμου, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀντικρὺς αὐτῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Κιθαί-

ρώνος, ἔχοντες στρατηγοὺς οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστείδην, ὅλοι δὲ ἀρχιστράτηγον τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων Πausανίαν.

Πρακτεταγμένα δὲ εἰς μάχην ἀμφοτέρωθεν τὰ μέρη ἕμειναν ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας· καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἀρχίσῃ τὴν μάχην. Τέλος δὲ ὁ Μαρδόνιος μὴν ὑποφέρων τὴν τοιαύτην θέσιν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ διέταξε τὸ ἵππικὸν νὰ ἐνοχλήσῃ αὐτοὺς δι' ὅλης ἐκείνης τῆς ἡμέρας, τὴν δὲ ἐπιούσαν προσέβαλε πανταχόθεν αὐτοὺς, καὶ γενομένης συμπλοκῆς, ἐμάχοντο ἑκατέρωθεν μετὰ μεγίστης ἀνδρίας καὶ ἐπιμονῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Μαρδόνιος προμαχόμενος ἐφονεύθη, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐπίλεκτοι κατεσφάγησαν, ἐτράπησαν οἱ Πέρσαι εἰς φυγὴν, καὶ ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ζύλινον περικτεῖχισμα. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς λοιποὺς συμμάχους τῶν Περσῶν, ἠνώθησαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ προσέβαλον τοὺς εἰς τὸ περικτεῖχισμα, τὸ ὁποῖον κυριεύσαντες, κατέσφαζαν πάντας, πλὴν τινῶν χιλιᾶδων, αἵτινες διασωθεῖσαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἀσίαν· ἐγένετο δὲ ἡ μάχη αὕτη τὸ 479. π. Χ.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην οἱ σύμμαχοι ἐλθόντες εἰς τὰς Θήβας, καὶ λαβόντες τοὺς πρωταίτιους τῆς μετὰ τῶν Περσῶν συμμαχίας τῶν Θεβαίων, ἐθανάτωσαν αὐτοὺς· ἐπομένως αἱ Ἀθηναὶ ἀναφοδομήθησαν, τιμαὶ διὰ τοὺς φονευθέντας ἐψηφίσθησαν, καὶ δημόσιοι ἀγῶνες ἐπανηγυρίσθησαν.

Περὶ τῆς ἐν Μυκάλη μάχης

Περὶ τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες ἐκέρδησαν τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ὁ Ἑλλ. στόλος διοικούμενος ὑπὸ Λεωτυχίδου τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀθηναίου, καταδιώκων μετὰ τὴν ἐν Σκλαμῖνι ναυμαχίαν τὸν Περσικὸν στόλον, συνεπλάκη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Μυκάλιν, ἀκρωτήριον τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἀντικρυ τῆς Σάμου, καὶ κατέστρεψεν αὐτὸν ἐντελῶς. Ἐντεῦθεν δὲ οἱ Ἴωνες ἐλευθερωθέντες συνεμάχησαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπιθετικοὶ τῶν Ἑλλήνων πόλεμοι κατὰ τῶν Περσῶν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες στρατηγοὺς Πausανίαν τὸν βασιλέα τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ Κίμωνα τὸν υἱὸν τοῦ ἐνδόξου Μιλτιάδου, ἠλευθέρωσαν καὶ τὰς ἄλλας Ἑλληνικὰς ἀποικίας, καὶ ἐβίασαν τοὺς Πέρσας νὰ ἀφῆσωσι τὴν Κύπρον καὶ τὸ Βυζάντιον. Ἀκολούθως οἱ Λακεδαιμόνιοι, παραχωρήσαντες εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν, ἤσυχασαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐξαικολουθήσαντες τὸν πόλεμον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κίμωνος, ἐκέρδησαν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τρεῖς νίκας κατὰ τῶν Περσῶν τὸ 469 π. Χ. καὶ τέλος ἐβίασαν τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν νὰ ζητήσῃ εἰρήνην πολὺ ἐπιζήμιον, ἐπειδὴ ὠμολόγησεν ἀπάσας τὰς ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλλ. ἀποικίας ἐλευθέρως, οἱ στρατοὶ του νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ πάσων τῶν ὁρίων τῶν 30 ὡρῶν δρόμον διὰ ξηρᾶς, καὶ διὰ θαλάσσης ὁ στόλος αὐτοῦ νὰ μὴ ἐμβαίη εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Αὕτη δὲ ἡ ἐνδοξὸς διὰ τὴν Ἑλλάδα

εἰρήνη ὠνομάσθη Κίμωνιος, ἀπὸ τὸν Κίμωνα ὅστις τὴν διεπραγματεύθη.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῶν Περσικῶν πολέμων, τοὺς ὁποίους ἤρχισε μὲν ὁ Δαρεῖος μὲ μεγίστην ὑπερηφάνειαν, ἐτελείωσε δὲ ὁ Ἄρταξέρξης μὲ ἄκραν ταπεινώσιν 449 π. Χ.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περίοδος ἐμφυλίων πολέμων.

Ἡ ἀπὸ τοῦ ἔτους 449 μέχρι τοῦ 338 π. Χ. περίοδος ὑπῆρξεν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον σειρὰ ἐμφυλίων πολέμων, ἐκ τῶν ὁποίων θέλομεν ἀναφέρει ἐν συντόμῳ τοὺς σημαντικωτέρους.

Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους οἱ Λακεδαιμόνιοι φθονήσαντες τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ἀυξάνουσαν δύναμίν των, εὐρόντες δὲ ἀφορμὴν τὴν πρὸς τὰς ἄλλας Ἑλληνικὰς πόλεις καταπίεσιν αὐτῶν, καὶ τὸ ὅτι μετεχειρίσθησαν τὰ δημόσια χρήματα, τὰ ὁποῖα οἱ σύμμαχοι προσέφερον διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸν κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμον, πρὸς στολισμὸν τῆς ἰδίας των πόλεως, ὑπεκίνησαν τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Ὅθεν ἔλαι αἱ πολιτεῖαι (πλὴν τινῶν παραλίων πόλεων καὶ νήσων, αἵτινες ἐφοβοῦντο τὴν θαλάσσιον δύναμιν τῶν Ἀθηναίων) ἠνώθησαν μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἐκπρόχθησαν ἐλευθερωταὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς τυραννίας τῶν Ἀθηναίων· ὁλόκληρος λοιπὸν ἡ Ἑλλάς διηρέθη εἰς δύο στρατόπεδα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν τῶν Λακεδαιμονίων ὑπερεῖχε διὰ ξηρᾶς, τὸ δὲ τῶν Ἀθηναίων διὰ θαλάσσης.

Τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων διευθύνοντο τότε ὑπὸ τοῦ ὀνομαστοῦ διὰ τὴν πολιτικὴν φρόνησίν του Περικλέους, ὅστις ἐννοῶν τὴν θέσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, διεύθυνεν αὐτὸν μὲ τόσῃ συνέσει, ὥστε ἦτο πιθανὸν νὰ μὴ συνέβαινον τοσαῦτα δυστυχήματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν γένει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα· δυστυχῶς ὅμως ἡ συμβᾶσα τότε εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν τῶν κατοίκων λοιμικὴ νόσος, ἣτις ἐπροξένησε μεγίστην φθορὰν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, προσέβαλε τελευταῖον καὶ τὸν Περικλῆ, ὅστις εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου 429, π. Χ. ἀπέθανε, καὶ διεδέχθησαν αὐτὸν ἄλλοι τινές, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅστις παρακινήσας τοὺς Ἀθηναίους νὰ κυριεύσωσι τὴν Σικελίαν, ἔγεινεν αἴτιος νὰ πάθωσιν ἐνταῦθα τὴν μεγαλειτέραν δυστυχίαν, ἀπολέσαντες καὶ τὸν στόλον καὶ τὸν στρατὸν των.

Ὁ πόλεμος οὗτος, ὅστις ἔλαβε διαφόρους διευθύνσεις, καὶ ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος ἐμφύλιος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ καθέκαστα ἀφίνομεν νὰ διδασθῶσιν ἀλλαγῶν, ἔφερεν ἀποτελέσματα πρῶτον τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων, τῆς δυνατωτέρας Ἑλλ. πόλεως, καὶ δεύτερον τὴν ἐξασθένεισιν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ προηποίμησε τὴν παρακμὴν τῆς Ἑλλάδος· διήρκεσε δὲ 27 ἔτη, ἀρχίσας τὸ 431, καὶ τελειώσας τὸ 404 π. Χ.

Οἱ τριάκοντα τύραννοι εἰς τὰς Ἀθήνας.

Κυριεύσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς Ἀθήνας, κατέλυσαν τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα, καὶ διώρισαν τριάκοντα ἄνδρας νὰ διοικήτωσι τὴν πόλιν· ἀλλ' οὗτοι ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ τόπου, τὰ αἰσχίστα καὶ ἀνήκουστα δεινὰ κατὰ τῶν πολιτῶν ἔπραξαν, ἀποκατασταθέντες παραδειγματικοὶ τύραννοι. Πολλοὶ τῶν πολιτῶν, φοβούμενοι τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας· εἰς τούτων ἦτο καὶ ὁ γενναῖος Θρασύβουλος, ὅστις εἰς τὰς Θήβας καταφυγὼν, καὶ ἐκεῖ συνεννοηθεὶς μετ' ἑτέρων ἐβδόμηκοντα φυγάδων, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν τυράννων, κατετρόπωσεν αὐτοὺς, καὶ ἐντεύθεν ἤξησεν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του, μετ' ὧν νικήσας τοὺς τυράννους εἰς δευτέραν μάχην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφονεύθησαν οἱ αὐθαδέστεροι, ἡλευθέρωσε τὰς Ἀθήνας, καὶ διὰ γενικῆς ἀμνηστίας καθυσύχασε τὰ πράγματα, καὶ ἐπέφερε τὴν αὐτονομίαν εἰς τὴν πατρίδα του 403 π. Χ.

Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ τοῦ κωνείου θάνατον ὁ μέγιστος τῆς ἀρχαιότητος φιλόσοφος Σωκράτης, ὑπὸ τῶν ψευδοφιλοσόφων κατηγορηθεὶς, καὶ ὑπὸ ἀκρίτων δικαστῶν καταδικασθεὶς 400 ἔτη π. Χ.

Ἡ ἀνάβασις τῶν Μυρίων.

Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων εἰς τὰς Ἀθήνας, Κύρος ὁ νεώτερος, υἱὸς Δαρείου τοῦ Νόθου βασιλέως τῆς Περσίας, ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ βασιλεύοντος ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, καὶ στρατολογήσας 20 χιλ. βαρβάρους καὶ 10 χιλ. Ἑλληνας, ἐξεστράτευσεν κατ' αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ. Συναντηθεὶς δὲ μετὰ τὰ βασιλικά στρατεύματα πλησίον τῆς Βαβυλώνης, συνεπλάκη, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην, τὰ δὲ λοιπὰ στρατεύματα ἠνώθησαν μετὰ τὰ βασιλικά, οἱ Ἑλληνες ἔμειναν μεμονωμένοι.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ οἱ Ἑλληνες ἀπέρριψαν πᾶσαν περὶ παραδόσεως πρότασιν, καλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ στρατόπεδόν των διὰ νὰ συνομιλήσωσι κατέσφαξαν δι' ἀπάτης αὐτοὺς. Τότε δὲ οἱ Ἑλληνες εὐρεθέντες χωρὶς στρατηγῶν, καὶ στερούμενοι τροφῶν, ὄντες δὲ εἰς μακρινὸν καὶ ὄλως ἄγνωστον τόπον, ἔφθασαν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν, ὅτε ὁ περίφημος ἱστυρικός Ξενοφῶν, ὁ Ἀθηναῖος, εὕρισκόμενος ἐθελοντῆς εἰς τὸ στρατεῦμα, τοὺς ἐνεθάρρυνε, καὶ ἐκλεχθεὶς μετ' ἄλλων στρατηγῶν τοὺς ὠδήγησε διὰ μέσου τῶν ἀγνώστων ἐκείνων τόπων, καὶ μετὰ ἀπιστεύτους κινδύνους καὶ δυσκολίας ἐπέφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ ἐκστρατεία αὕτη εἶναι περίφημος εἰς τὴν Ἑλλ. ἱστορίαν διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν καὶ ἐμπειρίαν, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξαν οἱ Ἑλληνες.

Ὁ Κορινθιακὸς πόλεμος.

Ἐπειδὴ αἱ εἰς τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, βοηθήσασαι τὸν Κύρον, ἐφοβῶντο τὴν δύναμιν τῶν Περσῶν, ἐπρόσπρεξαν εἰς τοὺς παντοδυνάμους

τότε Σπαρτιάτας ζητούσαι τὴν προστασίαν τῶν οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀναδεχθέντες τὴν ὑπεράσπισιν, ἐπεμφαν βοήθειαν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ ἄλλους τινὰς στρατηγούς, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τὸν βασιλέα τὸν Ἀγησίλαον, ὅστις εἰς διαφόρους μάχας νικήσας τοὺς Πέρσας, ἤθελεν ἕως καταβάλλει τὸ Περσικὸν κράτος, ἂν ὁ Ἀρταξέρξης δὲν ὠφελείτο ἀπὸ τὰς διχονοίας τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ἀρταξέρξης λοιπὸν, μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὰς προόδους τοῦ Ἀγησίλαου, ἐνήργησε διὰ τοῦ χρυσοῦ ὥστε πολλαὶ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι, ὡς αἱ Ἀθῆναι, αἱ Θῆβαι, ἡ Κόρινθος, τὸ Ἄργος καὶ ἄλλαι συνεμάχισαν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ὁ συμβᾶς πόλεμος ὠνομάσθη Κορινθιακός. Οἱ δὲ Σπαρτιάται μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν συμμαχίαν ταύτην, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀνακλέσωσι τὸν Ἀγησίλαον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ὅστις ἀφίσσας ἀνευ οὐδενὸς κέρδους τὰς προόδους του, ἐπέστρεψε καὶ ὑπερασπίσθη διὰ πολὺν καιρὸν τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀμφότερα τὰ μέρη ἐβαρύνθησαν τὸν πόλεμον ἕκαμον εἰρήνην, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν διὰ τοῦ Ἀνταλκίδου, (ναυάρχου τῶν Λακεδαιμονίων) τὸ 397 π. Χ. ἦτο δὲ ἡ πλέον ἄτιμος εἰρήνη διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι κατήντησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰς διχονοίας των νὰ διευθύνωνται ἀπὸ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, εἰς τὸν ὅποτον παρεχώρησαν ὅλας τὰς εἰς τὴν Ἀσίαν Ἑλλ. ἀποικίας.

Παραβάλλοντες τὴν ἀμφοτέρας τὰς ἐποχάς, τὴν ἐπὶ Κίμωνος καὶ τὴν παρούσαν, παρατηροῦμεν ὅτι, ὅτε οἱ Ἕλληνες ὠμονόουν, περιώρισαν τὸν Μονάρχην τῶν Περσῶν νὰ μὴ πλησιάζῃ εἰς τὰ σύνορα τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἀποικιῶν εἰς ἀπόστασιν 30 ὥρων, ἥδη δὲ ἕνεκα τῆς ἀσυμφωνίας των παρέδωκαν αὐτὰς δεσμίους εἰς τοὺς Πέρσας!

Οἱ Θηβαῖοι πόλεμοι.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀνταλκίδου ἐλευθερωθέντες ἀπὸ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, καὶ μὴ εὐχαριστούμενοι εἰς τὴν εἰρήνην, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν ἐξουσίαν των ἐπὶ τῶν Ἑλλ. πολιτειῶν, καὶ ἐπὶ τούτῳ καθυπέταξαν τὴν Μαντίνειαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τὴν Ὀλυνθον εἰς τὴν Μακεδονίαν· μετὰ ταῦτα δὲ συνεννοηθέντες μετὰ τινὰς προδότας Θηβαίους, καταλαμβάνουσι τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, καὶ καταδιώκουσιν ὅλους τοὺς ἐπισήμους πολίτας, οἵτινες κατέφευγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐντεῦθεν δὲ βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ἀνέκτησαν μετὰ 4 ἔτη τὴν πατρίδα των, καὶ ἐπανάφερον τὴν αὐτονομίαν εἰς αὐτήν· μετὰξὺ δὲ τῶν ἐλευθερωτῶν τούτων διεκρίθησαν διὰ τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν ἀνδρίαν ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμινώνας, οἵτινες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν των κατέστησαν τὴν πατρίδα των πρῶτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δυσαρεστηθέντες διὰ τὴν ἀποδιώξιν τῆς φρουρᾶς των, πέμπουσι μεγάλας δυνάμεις διὰ νὰ κυριεύσωσι πάλιν τὰς Θήβας, ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ Πελοπίδου, καί τι τὸ

τέταρτον τῶν δυνάμεων τῶν Λακεδαιμονίων ἔχοντες, κατατροπώνουσι αὐτοὺς εἰς τὴν μάχην τῶν Δεύκτρων, 371 π. Χ. καὶ λαμβάνουσι μεγίστην ὑπεροχὴν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, διότι μόνοι οἱ Θηβαῖοι πρώτην ἤδη φορὰν κατέβαλον τὴν ὄφρυν τῶν Σπαρτιατῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Ἐπαμινώνδας μετ' ἄλλων συμμάχων εἰσβάλλει εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐλευθερώνει τοὺς Μεσσηνίους, καὶ ἀνακτίσας τὴν Μεσήνην, νικᾷ πάλιν κατὰ τὸ 362 τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν συμμαχήσαντας Ἀθηναίους εἰς τὴν Μαντινείαν, ἔνθα καὶ ἐφρονεῦθη μαχόμενος.

Τοιουτοτρόπως οἱ Θηβαῖοι κατέβαλον μὲν τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλ' ἀπολέσαντες τοὺς δύο ἐνδόξους ἀνδρας αὐτῶν, τὸν μὲν Πελοπίδαν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐνῶ ἐπολέμει τύραννόν τινα τῶν Φερῶν, τὸν δὲ Ἐπαμινώνδαν εἰς τὴν Μαντινείαν, ἔχασαν καὶ αὐτοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν δυνάμειν των. Τότε δὲ ἄπασαι αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεαὶ ἐξὰ ἴνατήσασαι ἀπὸ τοὺς ἀκαταπαύστους πολέμους, συνωμολόγησαν εἰρήνην, περιορισθεῖσα ἐκάστη εἰς τὴν ἰδίαν τῆς ἐξουσίαν, 361 π. Χ.

Περὶ τοῦ Φωκικοῦ ἢ Ἱεροῦ πολέμου.

Ὑστερον ἀπὸ τόσους ἐμφυλίους πολέμους τοὺς ὁποίους εἶδομεν, εὐκολον εἶναι νὰ ἐνοησώμεν εἰς ποίαν διαφθορὰν εὐρίσκοντο ἐν γένει ὅλοι οἱ Ἕλληνες! ἦσαν ἄστωι, παρημέλησαν τὰ γυνάσια, ἠγάπων τὰ χρήματα ὑπερβολικὰ, καὶ ἔχασαν πᾶσαν πρὸς τὴν θρησκείαν των εὐλάβειαν.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἦσαν οἱ Ἕλληνες ὅτε ἠκολούθησεν ὁ Φωκικὸς πόλεμος, ὅστις ἀρχίσας τὸ 355 π. Χ. καὶ διαρκέσας δέκα ὀλόκληρα ἔτη, προητοίμασε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ τότε αὐξανομένου κράτους τῶν Μακεδόνων, τοῦ ὁποίου ἐβασίλευε τότε ὁ Φίλιππος, εἰς τῶν ἰκανωτέρων βασιλέων τοῦ τότε καιροῦ.

Ἀφορμὴν δὲ τοῦ πολέμου τούτου ἔδωκαν οἱ Φωκεῖς, ἐπειδὴ ἐγεώργησαν γῆν, ἀνήκουσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς κῆρον τοῦ Ἀτόλλωνος, καὶ, καταδικασθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου εἰς χρηματικὴν ζημίαν πεντήκοντα ταλάντων, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸ ψήφισμα, κατὰ παρακίνησιν τῶν Σπαρτιατῶν, καταδεδικασμένων καὶ τούτων ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνεδρίου. Ὁθεν πόλεμος ἠκολούθησε μεταξύ τῶν Ἀμφικτυόνων ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν Φωκέων ἀφ' ἑτέρου, βοηθουμένων ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ Ἀθηναίων· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ σύμμαχοί των ἐνίκων, οἱ Ἀμφικτυόνες προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τὸν ὁποῖον προεἶπομεν βασιλέα τῶν Μακεδόνων Φίλιππον, ὅστις εἰσβαλὼν εἰς τὴν Φωκίδα, ἐνίκησε τοὺς Φωκεῖς, κατέστρεψε τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ τοὺς διεσχόρησε κατὰ κώμας· ἀκολούθως δὲ συγκαλέσας τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον, κατώρθωσε τοὺς μὲν Φωκεῖς νὰ ἀπιβάλη ἀπὸ τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ συνεδρίου, νὰ λάβῃ δὲ αὐτὸς τὸ δικαίωμα τοῦτο τῷ 346 π. Χ. καὶ οὕτως ἐτελείωσεν ὁ Φωκικὸς πόλεμος.

Μετὰ ἑπτὰ δὲ ἔτη ἠκολούθησεν ἕτερος ἱερὸς πόλεμος διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν.

Τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον κατεδίκασε τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς, διότι ἔκαμον ὡς ἰδικήν των γῆν ἀνήκουσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ ἐπειδὴ ἠπειθήσαν, ἀνέθεσε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν Φίλιππον, ὅστις ἐλθὼν πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνίκησε τοὺς Λοκροὺς, ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν Ἀμφισσαν, καὶ ἀκολούθως, ἀντὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ βασίλειόν του, ἐκυρίευσεν τὴν Ἑλλάτειαν, καὶ ἐρανέρωσε τοὺς κατὰ τῆς Ἑλλάδος σκοπεύς του.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ μέγιστος ρήτωρ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δημοσθένης, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἐννοήσας τοὺς σκοποὺς τοῦ Φιλίππου, ἠγωνίζετο νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τὴν πατρίδα του, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι, νωθροὶ καὶ ἰδιοτελεῖς ὄντες, δὲν ἠθέλησαν νὰ πεισθοῦν τότε εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ φιλοπάτριδος τούτου ρήτορος, ἥδη ὅμως ἐξυπνήσαντες ἐσκέπτοντο πῶς νὰ προλάβωσι τὸν κίνδυνον· ὅθεν κατὰ συμβουλήν τοῦ Δημοσθένους, κάμνουσι συμμάχους τοὺς ἕως τότε ἐχθροὺς των Θεβαίους, μεθ' ὧν ἐξῆλθον ἐναντίον τοῦ Φιλίππου· ἀλλὰ συγκροτηθείσης μάχης εἰς τὴν Χαιρώνειαν τῆς Βοιωτίας κατὰ τὸ 338 π. Χ., ὁ Φίλιππος ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἦνωσεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Τὰ συμβάντα μεταξὺ τοῦ 338—146. Π. Χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Τὰ Μακεδονικά.

Μακεδονία, ὡς εἶπομεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν, ὠνομάζετο τὸ βορειότατον μέρος τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Μακεδόνες, ἀν καὶ δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους τῆς Ἑλλ. Ἱστορίας, ἦσαν ὅμως Ἕλληνες, καὶ τοιούτους τοὺς ἐθεώρουσαν καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες, διότι τοὺς ἐδέχοντο εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδεὶς μὴ Ἕλλην ἦτο δεκτός. Οἱ Μακεδόνες πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦσαν ἀσήμαντοι, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἤρχισαν νὰ λαμβάνωσιν Ἑλλ. ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 360 π. Χ. ἔγεινε βασιλεὺς αὐτῶν ὁ Φίλιππος, ὅστις ὄχι μόνον ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν τοὺς εἰσβαλόντας βαρβάρους, ἀλλὰ καθυπέταξε τοὺς Ἰλλυριοὺς, τοὺς Πάϊονας, τοὺς Θράκας· ἔπειτα τὴν Θεσσαλίαν, (τῆς ὁποίας τὸ περίφημον ἵπικὸν συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὰς κατακτήσεις τῶν Μακεδόνων), τὰς περκαλίας τῆς Μακεδονίας Ἑλλ. πόλεις, καὶ τελευταῖον ἐλθὼν εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καθυπέταξεν αὐτήν, καὶ ὅλας τὰς Ἑλλ. ἐπαρχίας, ὡς προείπομεν.

Ἄλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ Φιλίππου δὲν ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ'

λά κυρίως, νά ἐνώσῃ ὅλους τοὺς Ἑλληνας ὑπὸ ἓνα ἀρχηγόν, διὰ νά ἐκστρατεύσωσιν ὅλοι ὁμοῦ κατὰ τῶν Περσῶν, νά κατακτήσωσι τὸ μέγα τοῦτο βασιλείον, καὶ νά ἐκδικηθῶσι τὴν ὕβριν, τὴν ὅποιαν ἄλλοτε ἐπροξένησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Πέρσαι, ἐπιχειρήσαντες νά τὴν ὑποδουλώσωσιν. Ὅθεν συγκαλέσας τῷ 337 εἰς τὴν Κόρινθον γενικὸν συνέδριον ὄλων τῶν Ἑλλ. πολιτειῶν, ἀνηγορεύθη ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν. Δὲν ἤμπόρεσεν ὁμως νά ἐκτελέσῃ τὴν κατὰ τῆς Περσίας ἐκστρατείαν του, διότι κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιχειρήσεως ἐδολοφονήθη ἀπὸ τινος τῶν σωματοφυλάκων του 336 π. Χ.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Φίλιππος ἠτύχησε νά ἀφήσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν εἰκροσαετῆ μὲν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἀνώτερον δὲ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀρετάς υἱόν του Ἀλεξάνδρον, ὅστις ἐξεπαιδεύθη ἀπὸ τὸν πολυμαθέστερον τοῦ κόσμου φιλόσοφον, τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ ἐπωνομάσθη Μέγας διὰ τὰ κατορθώματά του. Ἄμα δὲ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἀλεξάνδρος εὐρέθη περικυκλωμένος ἀπὸ ἐχθρούς, διότι ἅπαντα τὰ ἑάρδαρα ἔθνη, τὰ ὅποια εἶχεν ὑποτάξει ὁ πατήρ του, καὶ αὐταὶ αἱ Ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι ἐνόμισαν ὅτι εἶναι εὐκόλον νά μὴ ὑποταχθῶσι εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὁ Ἀλεξάνδρος ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν ἐπικρασιῶν, καὶ μετὰ διαφόρους λαμπράς νίκας καθυποτάξας αὐτούς, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀφ' οὗ ἐτιμώρησε τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν, ἥτις ἀντέστη εἰς αὐτόν, ἐσυγχώρησε τὰς λοιπὰς, καὶ προητοιμάζετο νά ἐκτελέσῃ καὶ τὸν ἄλλον σκοπὸν τοῦ πατρός του, τὴν κατάκτησιν δηλαδὴ τῆς Περσίας, καὶ πρὸς τοῦτο δέταξεν ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πολιτείας νά συνεισφέρωσιν ἀναλόγως στρατιώτας.

Ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τῆς Ἀσίας.

Ὁ Ἀλεξάνδρος τακτοποιήσας τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀφ' ἑσῆς διοικητὴν τοῦ βασιλείου του τὸν Ἀντίπατρον, ἐξεστράτευσεν τὴν ἄνοιξιν τοῦ 334 π. Χ. κατὰ τῆς Ἀσίας ἐπὶ κεφαλῆς 30 χιλ. πεζῶν καὶ 5 χιλ. ἰππέων, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἐμπείρων στρατηγῶν του, τοῦ Παρμενίωνος, τοῦ Κλείτου, τοῦ Πτολεμαίου, τοῦ Ἀντιγόνου καὶ ἄλλων, διὰ νά ἀγωνισθῇ πρὸς κατάκτησιν τοῦ Περσικοῦ κράτους.

Οἱ δὲ παρὰ τὸν Ἑλλησποντον στρατηγοὶ τῶν Περσῶν ἔχοντες 100 χιλ. πεζικὸν στράτευμα, καὶ 10 χιλ. ἰππικόν, παρετάχθησαν κατὰ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν, διὰ νά ἐμποδίσωσι τὴν πρόοδον τῶν Ἑλλήνων. Ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος, φθάσας ἐνταῦθα περὶ τὸ δειλινόν, συνεκρότησε πολεμικὸν συμβούλιον, εἰς τὸ ὅποιον πάντες οἱ στρατηγοὶ ἐνέκρινον νά διανυκτερεύσωσιν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ὁ Ἀλεξάνδρος, στρατηγικώτερος πάντων, φρονῶν ὅτι τοῦτο ἤθελε θεωρηθῆ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὡς ἀποδειλίασις, δὲν ἐνέκρινε τὸ σχέδιον, καὶ πρῶτος ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμὸν ἐφιπποῦν, κατόπιν οἱ περὶ αὐτόν, καὶ συγχρόνως ὅλος ὁ στρατός, εἰς μάχην, καὶ συμπλέκεται μετὰ τῶν εἰς τὴν ἀπέ-

ναντι τοῦ ποταμοῦ ὄχθην παρατεταγμένων Περσῶν, οἵτινες ^{ἐκπλαγέντες,} ἐτοίπησαν εἰς φυγὴν, καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος, φρονευθέντων ^{εἰκοσι χι-} λιάδων ἐκ τῶν στρατιωτῶν των.

Ἐντεῦθεν δὲ ἡ μικρὰ Ἀσία ὑπετάγη, ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ^{ἤρξαν} τὰς πύλας εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις ἀπεκατέστησεν αὐτὰς εἰς τὴν ἀνομιάν των. Αἱ Σάρδεις παρεδόθησαν ἀπὸ τὸν διοικητὴν αὐτῶν, καὶ οὐδεμίαν ὁ Ἀλέξανδρος εὗρεν ἀντίστασιν, ἕως ὅτου ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, τὴν ὁποίαν πεισματωδῶς ὑπερασπίσθη Μένων ὁ Ῥόδιος, στρατηγὸς τῶν Περσῶν. Κυριεύσας δὲ καὶ ταύτην ἐπροχώρει πρὸς τὸ παράλιον, καὶ ἐξηκολούθει νὰ δέχεται τοὺς κατοίκους ὑποτασσομένους.

Μάχη πρὸ Ἰσοῦ 333 Π. Χ.

Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος εἶχε φθάσει εἰς τὴν Κιλικίαν, παράλιον ἐπαρχίαν τῆς Ἀσίας, ἀντικρὺ τῆς Κύπρου, ὁ δὲ τότε βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος ὁ Κοδομάνος, συναθροίσας στρατὸν 500 χιλ. εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐπροχώρει πρὸς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν οἰκογένειαν καὶ ὅλα τὰ πλούτη καὶ τὰς πολυτελείας τῆς αὐτῆς του (κατὰ Περσικὴν μεγαλοπρέπειαν). Συνητήθησαν δὲ οἱ δύο ἡγεμόνες κατὰ τὰ στενὰ τῆς Ἰσοῦ καὶ ἐνταῦθα παρέταξαν τὰ στρατεύματά των, ὁ μὲν ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ Πινάρου, ὁ δὲ ἐκεῖθεν.

Ὁ Ἀλέξανδρος, κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐμψυχώσας τὸ στρατεύμα του, ὥρμησε κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ σφοδρὰν μάχην ἐκέρδησε τελείαν νίκην κατ' αὐτῶν, ἐξ ὧν ἐφρονεύθησαν 110 χιλιάδες, ἐνῶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν μόνον 450· μέγας ἀριθμὸς αἰχμαλώτων, ὡς καὶ ἅπανα ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαρείου, ἔπεσαν εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ, ὅστις ἀπέκτησεν αἰωνίαν τιμὴν διὰ τὴν φιλόανθρωπον καὶ γενναίαν διαγωγὴν τὴν ὁποίαν ἐδειξεν ἰδίως πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου· ἀκολούθως δὲ ἡ Δαμασκός, ὅπου ἦσαν οἱ θησαυροὶ καὶ τὰ σκεύη τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, παρεδόθη εἰς τὸν Παρμενίωνα, καὶ οὐδεμίαν ἀπάντησεν ὁ Ἀλέξανδρος ἀντίστασιν μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν Τύρον.

Ἡ πόλις Τύρος, κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἀντικρὺ τοῦ Φοινικικοῦ παραλίου, εἶχε κατασταθῆ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς ἕνεκα τῆς ἀρμονίου θέσεώς της. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις αὕτη ἀντέστη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐκυριεύθη παρ' αὐτοῦ μετὰ ἐπτάμηνον πολιορκίαν καὶ κατεστράφη· αἱ δὲ λοιπαὶ πλησιόχωροι πόλεις ὑπετάγησαν εἰς αὐτόν· ἐπίσης δὲ ἐδέχθη αὐτὸν εὐχαρίστως καὶ ἡ Αἴγυπτος, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκτισε πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ὀνόματός του ὠνόμαξεν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἔτις μετὰ ταῦτα κατέστη τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀνατολῆς, ἕνεκα τῆς ἀξιολόγου θέσεώς της ἐπὶ ἐνός τῶν στομάτων τοῦ Νείλου ποταμοῦ κειμένη. Ἐπεσεκέρθη καὶ τὸν ἐν τῇ Λυβικῇ ἐρήμῳ ναὸν τοῦ Ἄμμωνος Διός, ὅπου οἱ Ἱερεῖς τὸν ἐκήρυξαν υἱὸν τοῦ Διός, κήρυγμα τὸ ὁποῖον ὁ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη εὐχαρίστως διὰ τοὺς μέλλοντας παλεμικοὺς σκοποὺς του.

Μάχη ἐν Ἀρβήλοις.

Ὁ Δαρείος μετὰ τὴν ἐν Ἰσση μάχην, ἀφ' οὗ ἐπρόβραλεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον εἰς μάτην προτάσεις εἰρήνης, συνήθουσε στρατὸν 800,000 καὶ ἐκίνησε πρὸς ἀπάντησιν τοῦ ἐχθροῦ, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀναχωρήσας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ διαβάς τοὺς μεγάλους ποταμούς: Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἀπῆντησε τὸν Δαρείον πλησίον τῆς πόλεως τῶν Ἀρβήλων. Ἐνταῦθα δὲ στρατοπεδεύσας ἡμέρας τινάς, κατεσκόπευε τὸν τόπον καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου, καὶ παρατάξας τὸν στρατὸν του ὡς εἰς μάχην, ἐπροχώρει κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ συμπλακείς κατετρόπωσεν αὐτούς, αἰσχυρῶς φυγόντας εὐθὺς κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς μάχης, καθ' ἣν ἐρνεύθησαν ὑπὲρ τὰς 300,000 ἐκ τῶν Περσῶν, ἐνῶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἔπεσαν μόνον 1,200· ἔγεινε δὲ ἡ μάχη αὕτη τῷ 331 π. Χ.

Καὶ ὁ μὲν Δαρείος, φυγὼν πρὸς τὰς βορείους ἐπαρχίας, ἐρνεύθη ὑπὸ τινος σατράπου, Βῆσσου ὀνομαζομένου 330 π. Χ. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε πρῶτον τὴν Βαβυλῶνα, ἔπειτα τὰ Σούσα, ὅπου εὗρεν ἀπείρους θησαυροὺς, μετέπειτα τὴν Περσέπολιν, καὶ ἀκολουθῶν ἐκίνησε πρὸς ζήτησιν τοῦ Δαρείου, τὸν ὅποιον εὐρὴν τεθνηκότα ἐτίμησε βασιλικῶς, ἀποδώσας τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκογένειάν του νὰ τὸν ἐνταφιάσῃ μὲ ὄλην τὴν βασιλικὴν πομπήν, ὕστερον δὲ συλλαβὼν τὸν Βῆσσον, περὶδῶκε καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκογένειαν πρὸς τιμωρίαν.

Τοικοιτοτρόπως τὸ μέγα Περσικὸν κράτος, ὑπάρχον πρὸ διακοσίων χρόνων, ὑπετάγη εἰς τὸν νικητὴν 330 π. Χ.

Ἐκστρατεία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατὰ τῶν Ἰνδιῶν.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ ἐπικτείνῃ τὸ Ἑλλ. ὄνομα καὶ τὸ ἐμπόριον, ἕως εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἀπεφάσισε νὰ καθυποτάξῃ καὶ τὰς Ἰνδίας· εἰς τῶν βασιλέων τοῦ τόπου τούτου προσέφερε τὴν ὑποταγήν του Ἀλλὰ προχωρήσας ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ φθάσας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ὑδάσπου, ἀπῆντησεν ἐστρατοπεδευμένον μὲ πολυαριθμούς δυνάμεις ἔνδοξόν τινα ἡγεμόνα τοῦ τόπου τούτου, Πῶρον ὀνομαζόμενον, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάψας αἰματηρὰν μάχην, τὸν ἐνίκησε κατὰ κράτος, τὸν συνέλαβεν αἰχμάλωτον, καὶ τὸν μετεχειρίσθησθαι βασιλικῶς, ἀκολουθῶν τὴν ὀρθὴν πολιτικὴν του.

Μετὰ ταῦτα δὲ προχωρήσας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ὑπάσιδος μὲ κινδύνους καὶ ἀνδραγαθήματα ἀξιοθαύμαστα, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ, διότι τὰ στρατεύματά του, ἀποκαμύοντα ἀπὸ τοὺς κόπους, δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν εἰς τοὺς ἀγνώστους ἐκεῖνου· τόπους. Ὅθεν διαίρησας τὸ στρατεύμα του εἰς δύο, τὸ μὲν ἔπεμψε διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τὸ δὲ ὠδήγησεν ἑἰς ἴδιος διὰ ξηρᾶς, ἀπαντήσας τὰ μεγαλειτέρας δυσκολία.

Θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιστρέψας εἰς τὴν Περσίαν, ἐνυμφεύθη τὴν Ῥωξάνην θυ-

γατέρα τοῦ Δαρείου· ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἐνώσῃ τὰ δύο ἔθνη, προέτρεπε τοὺς Ἕλληνας νὰ νυμφευθῶσι μετὰ Περσιδῶν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐπεχείρησε νὰ θάλῃ εἰς τάξιν τὸ ἀπέραντον αὐτοῦ βασιλείου, τὸ ὁποῖον ἐξετεινετο τότε ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν, ἕως τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Δυστυχῶς ὅμως οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι τοὺς ὁποίους κατέβαλεν εἰς τὰς ἀκαταπαύστους δεκαετεῖς ἐκεῖνας ἐκστρατείας, ἢ λύπη τὴν ὁποῖαν ἠσθάνθη διὰ τὸν βίαιον θάνατον πολλῶν στρατηγῶν του, καὶ ἰδίως τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἡρασιτίωνος προσέβαλον τὴν ὑγίειαν του· ἐλθὼν δὲ κατὰ τὸ ἔτος 323 εἰς τὴν Βαβυλώνα, τὴν ὁποῖαν εἶχε σκοπὸν νὰ καταστήσῃ προτεύουσαν τοῦ βασιλείου του, καὶ ἐνῶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν διαφόρων τόπων καὶ ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα ὑπέταξε, καὶ τὰ ὁποῖα ἅπαντα ἤθελε νὰ ἐξελληνίσῃ, ἔπαθεν ἀπὸ δεινὸν πυρετὸν, ὅστις ἐπέφερεν εἰς αὐτὸν τὸν ἄωρον θάνατον εἰς τὸ 33 ἔτος τῆς ἡλικίας του, 12 τῆς βασιλείας του, 323 π. Χ.

Χαρακτῆρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξεν ἀλιθῶς μέγας ἀνὴρ, διότι ὅλαι αἱ ἀρεταί, καὶ τὰ προτερήματα τὰ ὁποῖα ἐξευγενίζουσι τὸν ἄνθρωπον ἦσαν ἠνωμένα εἰς αὐτὸν ἥτον ἕξοχος πολιτικὸς καὶ στρατηγός, φίλος τῶν γραμμάτων, ἐγκρατής, φιλόανθρωπος, δίκαιος καὶ γενναῖος, προτερήματα τὰ ὁποῖα κατέστησαν αὐτὸν ἀληθῶς Μέγαν.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀποθανὼν δὲν ἀφῆκε δεῦρο, ἀλλ' εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου ἔδωκε τὸ δακτυλίδιον εἰς τὸν Περδίκαν, ἓνα τῶν στρατηγῶν του, ἐρωτηθεὶς δὲ εἰς ποῖον ἄφινε τὴν βασιλείαν, ἀπεκρίθη, « εἰς τὸν ἀξιώτερον. » Ἡ νόμιμος σύζυγός του, μείννασα ἐγγυος, ἐγέννησε μετ' ὀλίγον υἱόν, ὀνομασθέντα Ἀλεξάνδρον, ἀλλ' οὔτε τὸ νήπιον αὐτὸ, οὔτε ὁ ἀνίκανος ἀδελφός του Ἀρρίδαῖος ἠδύναντο νὰ κυβερνήσωσι τὸ μέγα τοῦτο κράτος. Ὅθεν οἱ στρατιῶται συναχθέντες, διεμοίρασαν τὴν ἐπικράτειαν εἰς 30 ἐπαρχίας, ἀναλαβόντες ἕκαστος τὴν διοίκησιν αὐτῶν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ διοικηταὶ ἐκ πλεονεξίας ἐδόθησαν εἰς πολέμους ἐπισήμους διὰ τὴν σκληρότητα των καὶ διὰ τὴν παντελῆ ἐξόντωσιν τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἀλεξάνδρου· τέλος δὲ μετὰ πολλὰς ἀλληλομαχίας, εἰς τὴν ἐν Ἰψῷ τῆς Κιλικίας 301 π. Χ. συγκροτηθεῖσαν μάχην, ἀπεφασίσθησαν ὀριστικῶς τὰ περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῆς αὐτοκρατορίας, διαιρεθείσης εἰς τέσσαρα βασιλείαι· καὶ ὁ μὲν Πτολεμαῖος ἔλαβε τὸ τῆς Αἰγύπτου, ὁ Σέλευκος τὸ τῆς Συρίας, ὁ Λυσίμαχος τὸ τῆς Θράκης, καὶ Κάσσανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, τὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδος.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Συμβάντα εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος ἠγωνίζετο εἰς τὴν Ἀσίαν νὰ διαδώσῃ τὴν φήμην τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, οἱ Σπαρτιαῖται ἐπανάστησαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Ἀντίπατρος ἐκστρατεύσας τοὺς κατετρόπωσε 330 π. Χ. ἐπίσης δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, μαθόντες τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐπεχείρησαν νὰ συνάψωσι γενικὴν τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν συμμαχίαν κατὰ τῶν Μακεδόνων, καὶ συνεκρότησαν ἐπὶ τούτῳ στρατὸν ἀξιόλογον ὑπὸ στρατηγὸν τὸν Λωωσθένην, ἐνίκηθησαν ὁμῶς καὶ οὗτοι περὶ τὴν Λαμίαν, ὅθεν ὁ πόλεμος Λαμιακὸς ὠνομάσθη, καὶ ὑποχρεώθησαν νὰ δεχθῶσι μακεδονικὴν φρουρὰν, νὰ μεταβάλωσι τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα εἰς ὀλιγαρχικόν, καὶ νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτὸν τοὺς πρωταίτους τοῦ πολέμου· τότε δὲ ὁ Δημοσθένης, ὡς πρωταίτιος, διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Μακεδόνων, κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν τῇ νήσῳ Καλαυρία ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἔνθα πῶν δηλητηρίου, ἀπέθανε τῷ 322 π. Χ.

Ἀποθανὼν δὲ ὁ Ἀντίπατρος τῷ 319 π. Χ. ἄφηκε διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν συστράτηγόν του Πολυσπέρχοντα, ὅστις ἀντιπολιτευόμενος πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀντιπάτρου Κάσσανδρον, ἐπανάφερε τὰς Ἑλλήν. πολιτείας εἰς τὴν αὐτονομίαν των. Ὁ δὲ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀναλαβὼν τὴν ἐξουσίαν, πνέων δὲ ἐνδίκησιν κατὰ τῆς προηγουμένης ὀλιγαρχικῆς ἐξουσίας, κατεδίκασεν εἰς τὸν διὰ τοῦ κανεῖου θάνατον 317 π. Χ. τὸν ἐνάρετον γέροντα στρατηγὸν Φωκίωνα, διότι ἀπετέλει μέρος αὐτῆς, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῇ ὁ ἀκατάστατος οὗτος λαὸς ὅτι 45 φορές ἐξεστράτευσεν εὐτυχῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Ἀφοῦ δὲ ὁ Κάσσανδρος, διώξας τὸν Πολυσπέρχοντα, κατέλαβε τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας, κατέλυσε πάλιν τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ διώρισε διοικητὴν αὐτὸν Δημήτριον τὸν Φαληρέα, ὅστις ἐπὶ δέκα ἔτη ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας μετ' αὐτὴν δικαιοσύνην, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι πολλοὺς ἀνδριάντας εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἀνήγειραν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν κατεδίκασεν εἰς θάνατον, ὅτε κατέλαβε τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας Δημήτριος ὁ Πολιορκητής.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ἐξακολούθησις τῆς Ἱστορίας τῆς Μακεδονίας.

Τὸν Πολιορκητὴν διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας ὁ Λυσίμαχος καὶ τοῦτον μετὰ τινὰς ἄλλους Πτολεμαίους· ὁ Κεραινός, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς Γαλλίας ὑπὸ τὸν βασιλέα των Βρέννον εἰσέβαλον εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἀφοῦ ἐνίκησαν καὶ ἐθανάτωσαν τὸν Κεραινὸν, ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου νικηθέντες κατὰ τὸ 279 ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἄλλων Ἑλλήνων περὶ τὰς Θερμοπύλας, διευθύνθησαν εἰ

διασωθέντες πρὸς τὴν Φωκίδα, διὰ τὰ λαφυραγωγῆσθαι τὸν πλοῦσιον ναῶν τῶν Δελφῶν· πλὴν ἕνεκα σεισμοῦ καὶ δριμυτάτου χειμῶνος κατεστράφησαν, καὶ οἱ ἑναπομείναντες κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων 278 π. Χ.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Κεραινοῦ κατέλαβε τὸν θρόνον Ἀντίγονος ὁ Τονατᾶς, καὶ τοῦτον διεδέχθη Δημήτριος ὁ Β', μετὰ τοῦτον δὲ ἐβασίλευσεν Ἀντίγονος ὁ Δώσων, ἐξάδελφος τοῦ Δημητρίου, ἀντὶ τοῦ ἀνηλικίου αὐτοῦ υἱοῦ Φιλίππου Γ', Βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 224 — 179 π. Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ἤρχισεν ἡ ἐπέμβασις τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τῆς Αἰτωλικῆς Ὀμοσπονδίας.

Ἐνῶ αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη εἶχον καταστήσει ἀσήμεντοι, τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας ἤρχισε νὰ ἀναγεννᾶται εἰς δύο ἄλλας Ἑλληνικὰς πολιτείας, τὴν Αἰτωλίαν καὶ τὴν Ἀχαΐαν, αἵτινες δυστυχῶς, ἀντὶ τὰ διατελωσῶν εἰς ὁμόνοιαν, εὐρίσκοντο πάντοτε εἰς πολέμους.

Αἰτωλία, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν, ἦτον ἐπαρχία τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀσήμεντος μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ τότε ἅπαντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἠνώθησαν εἰς Ὀμοσπονδίαν, συστήσαντες τακτικὸν συνέδριον ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπεφάσιζον περὶ τῶν μεγαλειτέρων ὑποθέσεων, καὶ ἐξέλεγον ἕνα κατ' ἔτος στρατηγόν, ὅστις ἦτον ἀρχῶν ἐπώνυμος. Οἱ Αἰτωλοὶ ἦσαν λαὸς ἀνδρείος, κατ' ἀρχὰς ἐβοήθησαν τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Λαμιακὸν πόλεμον, κατόπιν ἐπολέμησαν καὶ κατέστρεψαν τοὺς Γαλάτας, οἵτινες εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα· μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησαν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας των κατὰ τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας, καὶ τελευταῖον περιεπλέχθησαν εἰς πολέμους μετὰ τὴν Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν, περὶ τῆς ὁποίας θέλομεν εἰπεῖ ἀμέσως.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περὶ τῆς Ἀχαϊκῆς Συμμαχίας.

Ἀχαΐα ὠνομάζετο ἡ βορειοτέρα ἐπαρχία τῆς Πελοποννήσου, ἥτις μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἦτον ἀσήμεντος, ἀλλὰ περὶ τὰ 280 π. Χ. δώδεκα μικραὶ αὐτῆς πόλεις, ἐσχημάτισαν Ὀμοσπονδίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἀχαϊκὴ συμμαχία». Ἡ συμμαχία αὕτη κατέστη σημαντικὴ, διότι πύτυχε νὰ λάβῃ ἐξ ἀρχῆς στρατηγόν ἐπιτηδεϊότατον τὸν Ἄρατον, ὅστις ἐκδιώξας ἀπὸ τὴν Κόρινθον καὶ ἄλλας πόλεις τοὺς Μακεδόνας, ἠνώσεν αὐτὰς μετὰ τὴν συμμαχίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἐπολέμουν τὴν συμμαχίαν, ὁ Ἄρατος μὴ δυνάμενος νὰ ἀντισταθῇ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἐχθροὺς τούτους, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τῆς συμμαχίας τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονον, ὅστις ἐλθὼν εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, κατετρόπωσε τοὺς Σπαρτιάτας κατὰ τὸ 222 π. Χ. καὶ ἠνάγκασε τὸν βασι-

λέα των Κλεομένην νὰ φύγη εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ οὕτως ἡ συμμαχία ἠλευθερώθη ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς Σπάρτης, ἥτις ἔκτοτε κατήντησεν ἐντελῶς ἀσήμαντος.

Μετ' ὀλίγον ὅμως πάλιν ἀνενεώθη ὁ μετὰ τῶν Αἰτωλῶν πόλεμος, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔσωσεν αὐτοὺς ὁ διαδεχ' εἰς τὸν Ἀντίγονον βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων Φίλιππος, ὅστις ἐνωθεὶς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς Αἰτωλοὺς, ἂν καὶ ἐβοηθοῦντο ἀπὸ στρατεύματα Ῥωμαϊκὰ· ἀλλ' ὁ Φίλιππος, ἐπειδὴ νέοι ἐξωτερικοὶ ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος ἤρχισαν νὰ παρουσιάζονται οἱ Ῥωμαῖοι, συνωμολόγησεν εἰρήνην μετὰ τοὺς Αἰτολοὺς καὶ ἀνεγνώρισεν τὴν αὐτονομίαν των 216 π. Χ.

Γενομένης δὲ εἰρήνης, ἡ συμμαχία προώθευεν ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα τὸν Ἄρατον· τοῦτον δὲ ἀποθανόντα κατὰ τὸ 213 π. Χ. διεδέχθη ὁ Μεγαλοπολίτης Φιλοποίμην, ὅστις πολεμήσας κατὰ τῶν Τυράννων τῆς Σπάρτης, ἐνίκησεν αὐτοὺς εἰς διαφόρους μάχας· καταγινόμενος δὲ νὰ καθυποτάξῃ τὴν Μεσσηνίαν, ἥτις εἶχεν ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὴν συμμαχίαν, καὶ πεσὼν ἐκ τοῦ ἵππου του, συνελήφθη ζῶν, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἀπέθανε διὰ δηλητηρίου κατὰ τὸ 183 π. Χ. ὁ ἀξιὸς οὗτος στρατηγός, ὅστις διὰ τὰς ἀρετάς του ὀνομάζεται ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦ. ΟΓΔΟΟΝ.

Ἐποταγὴ τῆς Μακεδονίας εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Ἄπαντα ἢ Ἑλλάς μετὰ τὴν γενομένην εἰρήνην κατὰ τὸ 216 π. Χ. ἡσύχαζεν, ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τοῦ Φιλίππου, ὑπεκίνησαν πάλιν τοὺς Αἰτολοὺς κατ' αὐτοῦ μετὰ διαφόρους ὑποσχέσεις· εἰς τὸν νέον τοῦτον πόλεμον, ὅστις διήρκεσεν ἑπτὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ 211—204 οἱ Σπαρτιαῖται συνεμάχουν μετὰ τοὺς Αἰτολοὺς, βοηθουμένους ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ μετὰ τὸν Φίλιππον μετὰ διαφόρους δὲ συμπλοκάς, αἰτίνας προητοιμάζον τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ῥωμαίων, εἰρήνευσαν. Ἀλλὰ τὸ 200 ἔτος ἀποφασίσαντες οἱ Ῥωμαῖοι νὰ πολεμήσωσιν οἱ ἴδιοι κατὰ τοῦ Φιλίππου, εὐρόντες δὲ ἀφορμὴν ὅτι ἠνώχλει τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις, ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Τίον Φλαμινίνον. Συγκροτηθεῖσιν δὲ μάχης κατὰ τὴν θέσιν «Κυνὸς Κεφαλαί» τῆς Θεσσαλίας, ὁ Φίλιππος ἐνίκηθη καὶ ὑπεχρεώθη εἰς ἀτιμωτικὴν καὶ ἐπεζήμιον εἰρήνην, δηλαδὴ νὰ παραιτήσῃ ὅλας τὰς ἐκτὸς τῆς Μακεδονίας κατακτήσεις, νὰ παραδῶσῃ τὰ πλοῖα, νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν καὶ νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς Ῥωμαίους χίλια τάλαντα (ἕξ ἐκατομμύρια δρ.) 177 π. Χ.

Ὁ Φίλιππος ἀναγκασόμενος ἐφύλαττε τὴν πρὸς Ῥωμαίους εἰρήνην, ἀσπονδὸν ὅμως μῖτος τρέφων, ἤτοιμάζετο εἰς πόλεμον, ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὰ σχέδιά του ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 180 π. Χ., καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς του Περσεύς, ὅστις ἦτον ἐν γένει ἀνάξιος τοῦ πατρὸς του Φιλίππου καὶ τῶν προγόνων του, τῶν ὁποίων τὸν θρόνον κατέεχε. Περιπλεχθεὶς δὲ εἰς πόλεμον

κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἐνικήθη ἐν τῇ κατὰ τὴν Πύδναν μάχῃ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν Παύλου Αἰμιλίου τὸ 168 π. Χ. καὶ συλληφθεὶς αἰχμάλωτος, ἐφέρθη εἰς τὴν Ῥώμην. Ἡ δὲ Μακεδονία, διαιρεθεῖσα εἰς τεσσαρὶς ἐπαρχίας χωριστάς, ἀφῆθη αὐτόνομος, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, δι' ἣν ἐπεχειροῦσεν ἐπανάστασιν, κατέστη ὑπὸ τοῦ Μετέλλου ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ 148 π. Χ.

ΚΕΦ. ΕΝΝΑΤΟΝ.

Περὶ τῆς Ἠπειροῦ.

Εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἠπειροῦ εἶδομεν, ὅτι εἰς τρία μέρη ἦτο διηρημένη ἡ Ἠπειρος, καὶ τρία ἦσαν τὰ κατοικοῦντα αὐτὴν ἔθνη, οἱ Χάονες, οἱ Θεσπρωτοὶ καὶ οἱ Μολοσσοί. Σημαντικώτερον δὲ τῶν ἐθνῶν τούτων ἦτο τὸ τῶν Μολοσσῶν· οἱ βασιλεῖς τούτων ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἀχιλλεύου, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπίσημος ἀναφέρεται ὁ Ἀδμντος, πρὸς ὃν κατέφυγεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐξορισθεὶς ἀπὸ τῆς Ἀθήνας· ἦσαν σχετικοὶ μὲς τοὺς Μακεδόνας· Ὀλυμπίας ἡ γυνὴ τοῦ Φιλίππου καὶ μήτηρ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἦτο θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Νεοπτολέμου· εἰς τῶν διαδόχων τούτου ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευσε περὶ τὰ 300 π. Χ. εἶναι ὁ ἐπιστημότερος τῶν Ἠπειρωτῶν βασιλεῦς, καὶ ἐφημίζετο διὰ τὴν προσωπικὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν στρατιωτικὴν του ἐμπειρίαν. Οὗτος ἐδιώξε τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν, καὶ βασιλεύσας ἐπτὰ μόνον μῆνας ἐδιώχθη ὑπὸ τοῦ Λυσιμάχου· ἐξεστράτευσαν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ῥωμαίων, τοὺς ὁποίους νίκησας εἰς δύο μάχας, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀφίσας εἰς αὐτοὺς θαυμαστὸν τῆς στρατιωτικῆς του ἐμπειρίας. Εἰσέβαλεν ἐπίσης εἰς τὴν Λακωνίαν ἐπὶ κεφαλῆς 25 χιλιάδων ἀνδρῶν πρὸς βοήθειαν Κλεωνόμου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· καταγινόμενος δὲ εἰς τὴν κυρίεισιν τοῦ Ἄργου, ἐφανεύθη ἐκεῖ διὰ κεραμίδος, ῥιφθείσης παρὰ γυναικὸς ἀπὸ τὸ δῶμα οἰκίας τινὸς 272 π. Χ.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Ἠπειρωταὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Αἰτωλῶν ἐσύστησαν ὁμοσπονδίαν· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν τελευταῖον μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Μακεδόνων πόλεμον ἐβοήθησαν τὸν Περσέα, ὁ Παῦλος Αἰμιλίου εἰσβαλὼν εἰς τὴν Ἠπειρον, ἀσπλάγχχνος ἐρήμωσεν αὐτὴν, καὶ τὴν ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν, 148 π. Χ.

ΚΕΦ. ΔΕΚΑΤΟΝ.

Ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Φιλίππου νίκην των ἔλαβον τοιαύτην ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν Ἑλλ. πολιτειῶν, ὡς νὰ εἶχον αὐτὰς κατακτήσεις. Οἱ Αἰτωλοὶ ἐνοήσαντες τοὺς σκοποὺς τῶν Ῥωμαίων, καὶ διὰ νὰ ματαιώσωσιν αὐτοὺς, ἐπεμψαν πρέσβεις εἰς Ἀντίοχον τὸν βασιλέα τῆς Συρίας, προσκαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἔλθῃ μὲ στρατεύματα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποσχόμενοι νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὸν μεγάλας βηθηλαίς ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων. Τὴν πρόσκλη-

σιν ταύτην προθύμως δεχθείς ὁ Ἀντίοχος, ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κακῶς διοικήσεις τὰ πράγματα, ἐνίκηθη πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀσίαν, ὑποχρεωθείς νὰ παραχωρήσῃ πολλὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας του εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ νὰ πληρώσῃ δεκαπέντε χιλιάδας τάλαντα (90 ἑκατομ. δραχμᾶς) εἰς διαφόρους δόσεις. Συγχρόνως δὲ καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ πληρώσωσιν ἱκανὰ χρήματα 188 π. Χ.

Ἡ μόνη λοιπὸν δύναμις, ἣτις ἔμεινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἦτον ἡ Ἀχαικὴ συμμαχία. Ταύτην δὲ ὑποβλέποντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἐζήτουν αἰτίαν νὰ τὴν καταστρέψωσιν· ὅθεν ἐνοχοποιήσαντες αὐτὴν εἰς τὸν τελευταῖον αὐτῶν πόλεμον πρὸς τὸν Ἀντίοχον, καὶ ὅτι ἐφρόνει ὑπὲρ τῶν Μακεδόνων, συνέλαβον κατὰ τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου χιλίου ἐκ τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν, καὶ τοὺς μετέφερον εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς ὀμήρους. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἐκδίκησιν πνέοντες, καὶ κακῶς ὀδηγούμενοι ὑπὸ ἀπερισκέπτων ἀρχηγῶν, χωρὶς νὰ μετρήσωσι τὰς δυνάμεις των, ἐζήτουν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθωσιν εἰς φανεράν ῥῆξιν μετὰ τῶν Ῥωμαίων. Εἶχον δὲ τότε πόλεμον κατὰ τὸν Λακεδαιμονίων, συμμάχων τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς ἐμήνυσαν προστακτικῶς νὰ παύσωσιν, οἱ Ἀχαιοὶ ὕβρισαν τοὺς πρέσβεις, καὶ οὕτως ἐπέσυραν ἐναντίον των ἅπασαν τὴν δύναμιν τῶν Ῥωμαίων.

Οἱ Ῥωμαῖοι λοιπὸν, οἵτινες τοιαύτην ἐζήτουν εὐκαιρίαν, ἐπεμψαν κατ' αὐτῶν τὸν στρατηγὸν τῶν Μέτελλον, ὅστις νικήσας τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὴν Λοκρίδα, ἐφόνευσεν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κριτόλαον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ λείψανα τῶν Ἀχαικῶν δυνάμεων ἐκλείσθησαν εἰς τὴν Κόριθον, Μόμμιος ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς ἐλθὼν, κατέστρεψεν αὐτὰ, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν, τὴν ὅποιαν διαρπάσας παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ. Τοιοιυτοτρόπως ἅπασα ἡ Ἑλλάς κατέστη ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαια 146 ἔτη π. Χ.

ΜΕΡΟΣ Γ.

Πρώτη τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑποδούλωσις εἰς τοὺς Ῥωμαίους ἀπὸ τοῦ 146 Π. Χ.—476. Μ. Χ.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις τοῦ Ἑλλην. ἔθνους ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους.

Ἀφοῦ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκυρίευσαν τὴν Ἑλλάδα, ἐσυγχώρησαν μὲν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ κυβερνῶνται κατὰ τὸ φαινόμενον μὲ τοὺς ἰδίους των νόμους, ἀλλὰ κυρίως ὑποδούλωσαν καὶ κατεπίεζον αὐτοὺς διαφοροτρόπως. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ ἐπισημότεροι Ῥωμαῖοι ἐτέβοντο τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν παιδείαν, καὶ ἐθαύμαζον τὰ λαμπρὰ μνημεῖα τῆς τέχνης των, ἐρχόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀσυνείθηστοι εἰς τὴν δουλείαν, καὶ μὴ ὑποφέροντες αὐτὴν, ἔστρεφον τὴν προσοχὴν των ὅπου καὶ μικρὰν ἐλπίδα ἀνακτῆσεως τῆς ἐλευθερίας των ἔβλεπον.

Ὅθεν περὶ τὰ 90 ἔτη π. Χ. ἐπειδὴ βασιλεὺς τις τοῦ ἐν Ἀσίᾳ Πόντου, Μιθριδάτης ὀνομαζόμενος, ἐμπόδισε διὰ τῶν ἐπιτυχίων του τὴν πρόοδον τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἐπρότειναν εἰς αὐτὸν συμμαχίαν ἐναντίον τῶν Ῥωμαίων, τὴν ὁποίαν προθύμως οὗτος δεχθεὶς, ἔπεμψε στόλον καὶ στρατὸν εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ νὰ καταπαύσωσι τὴν ἐπανάστασιν ἔπεμψαν τὸν περίφημον στρατηγὸν Σύλλαν, ὅστις ἐλθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκυρίευσεν διὰ πολιορκίας τὰς Ἀθήνας, ἐνίκησε τὰ στρατεύματα τοῦ Μιθριδάτου περὶ τὴν Χαϊρώνειαν, κατέστρεψε τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἐτιμώρησεν τὴν Ἑλλάδα πικρῶς, διότι πολλὰς πόλεις αὐτῆς ἐρήμωσε, καὶ τὰ ἱερά της διήρπασεν ἔκτοτε ἡ Ἑλλάς στερηθεῖσα παντελῶς τῆς αὐτονομίας της, ἔμεινε δούλη τῶν Ῥωμαίων ἀνευ οὐδεμιᾶς πλέον δοκιμῆς πρὸς ἀνάκτησιν τῆς αὐτονομίας της.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Οἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐμφύλιοι πόλεμοι τῶν Ῥωμαίων.

Δύο ἐπίσημοι στρατηγοὶ τῆς Ῥώμης, Πομπήϊος, καὶ Ἰούλιος Καίσαρ ὀνομαζόμενοι, ἐπολέμουν ἀναμεταξύ των, καὶ ἐπειδὴ ὁ πόλεμος ἔγεινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἱ μὲν τῶν Ἑλλήνων ἐδοθήθουν τὸν Πομπήϊον, οἱ δὲ τὸν Ἰούλιον Καίσαρα. Μετὰ δὲ τὴν περὶ τὰ Φάρσαλα τῆς Θεσσαλίας κροτηθεῖσαν μάχην κατὰ τὸ 50 ἔτος π. Χ. ὅλη ἡ Ἑλλάς ὑπετάγη εἰς τὸν νικητὴν Ἰούλιον Καίσαρα, ὅστις ἐπεριποιήθη αὐτὴν, καὶ ἀνφοδοκίμησεν κατὰ τὸ 44 π. Χ. τὴν Κόρινθον, ἣτις ἦτο ἔρημος ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Μομμίου καταστροφῆς της.

Μετὰ δὲ τὴν δολοφονίαν τοῦ Καίσαρος, νέος ἐμφύλιος πόλεμος ἠκολούθησεν μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίου ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Βρούττου καὶ Κασσίου· ἀλλὰ μετὰ τὴν κατὰ τὸ 40 π. Χ. γενομένην μάχην εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Βρούττος καὶ ὁ Κάσσιος ἐνίκηθησαν, οἱ νικηταὶ Ἀντώνιος καὶ Ὀκτάβιος διένειμον μεταξὺ των τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, καὶ ἡ Ἑλλάς ἔπεσεν εἰς τὸ μερίδιον τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις ἐκ νεότητός του ἀνατραρεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεριποιεῖτο τοῦ Ἑλληνας καὶ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους.

Ἀλλὰ μετὰ τινα ἔτη, οἱ δύο σύμμαχοι διαιρηθέντες, ἔκαμον νέον ἐμφύλιον πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀντώνιος ἐνίκηθη περὶ τὸ Ἄκτιον ἀκρωτήριον, εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κατὰ τὸ 30 ἔτος π. Χ. Ὁ δὲ Ὀκτάβιος, γενόμενος κύριος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, δὲν κακομετεχειρίσθη τοὺς Ἑλληνας, βοηθήσαντες τὸν Ἀντώνιον, ἀλλ' ἀπεναντίας εὐηργέτησεν αὐτοὺς, ἀνακτίσας τὴν τότε ἔρημον πόλιν τῶν Πατρῶν, κτίσας συγχρόνως καὶ πόλιν νέαν, πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ἐνίκησε τὸν Ἀντώνιον, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Νικόπολιν· αὕτη δὲ ἡ πόλις, αἱ Πάτραι καὶ αἱ Ἀθηναὶ ὑπῆρξαν αἱ πολυανθωπότεραι πόλεις τῆς τότε Ἑλλάδος.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης.

Εἰσαγωγή τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ὀκτάβιος νικήσας, ὡς εἶδομεν, τὸν Ἀντώνιον, ἔγεινε μονάρχης ἢ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, μετονομασθεὶς Αὐγούστος, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου Ἰησοῦς Χριστός· οὗτος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, καθὼς καὶ οἱ διάδοχοί του εἰδείχθησαν περιποιητικοὶ πρὸς τὸ Ἑλλ. ἔθνος· ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου αὐτοκράτορος Κλαυδίου, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 44—54 μ. Χ. ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὁ μακάριος Παῦλος, εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποκαλυφθεῖσαν θρησκείαν, κηρύξας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, πρῶτον εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ πολλὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις, ἔπειτα εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κορίνθον, ὅπου ἐσύστησε τὰς πρώτας Χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἐκ τῶν ὁποίων μετεδόθη ἡ θεία αὕτη θρησκεία, εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστοῦμεν τὸν ἐθνισμόν καὶ τὴν γλώσσάν μας, εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Μεγαλειτέρας εὐεργεσίας ἔλαβεν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τὸν φιλέλληνα αὐτοκράτορα Ἀνδριανόν, ὅστις ἐβασίλευσε περὶ τὰ 130 μ. Χ. Οὗτος διατρίψας πολλάκις εἰς Ἀθήνας, ἐτελείωσε τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, καὶ κατεσκεύασεν εἰς διαφόρους πόλεις μνημεῖα καὶ ἱερά. Ὁμοίως δὲ καὶ τούτου οἱ διάδοχοι ἀγαθοποιεῖ ἐράνησαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας. Εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἔζη καὶ ὁ Ἀθηναῖος λόγιος Ἡρόδης ὁ Ἀττικὸς, ὅστις διὰ τοῦ πλούτου του εὐηργέτησε μεγάλως καὶ τὴν πατρίδα του διὰ διαφορῶν οἰκοδομῶν καὶ πολλὰς Ἑλλ. πόλεις.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Πρῶται βιρβάρων εἰσβολαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τοῦ 200 ἔτους μ. Χ. βάρβαρα ἔθνη, κατοικοῦντα τὰ βόρεια μέρη τῆς Εὐρώπης, ἤρχισαν νὰ εἰσβάλλωσιν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀρχίσει νὰ παρακμάζῃ ἡ Ἑλλάς, κειμένη μακρὰν τῶν συνόρων, δὲν ἔπαθεν εἰς τὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ περὶ τὰ 250 μ. Χ. πολυάριθμοι βάρβαροι, Γότθοι ὀνομαζόμενοι, εἰσβαλόντες ἐπροχώρησαν διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ ἐπολιόρησαν τὴν Θεσσαλονικὴν, τὴν ὁποίαν μὴ δυναθέντες νὰ κυριεύσωσιν, ἀπῆλθον ἄπρακτοι.

Περὶ δὲ τὸ ἔτος 270 μεγάλη μοῖρα Γότθων ἐπὶ πεντακοσίων πλοιαρίων, κατέβη διὰ τῆς Μυρίας θαλάσσης εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ ἀφ' ἑκείνου ἐκυρίευσεν νήσους τινὰς, ὥρμησεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐκυρίευσεν ἀπάσας τὰς ἐπισημοτέρας πόλεις. Ἄλλ' ἐνῷ οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐνησχολοῦντο εἰς τὴν διαρπαγὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας εἰς ἐφόδου ἐκυρίευσαν, ἐκτυπήθησαν αἰφνιδίως ἀπὸ τὸν Ἱστοριογράφον Δέξιππον, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν ἄλλοι διὰ θαλάσσης, καὶ ἄλλοι διὰ ξηρᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ

μὲν καὶ οἱ δὲ κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Γαλληνοῦ, ὅστις ἐνίκηθη κατ' αὐτῶν μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου.

Μετὰ δύο δὲ ἔτη ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς τῶν Γόθων, πολυαριθμότεροι τῶν πρώτων, εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τίποτε δὲν καρτώρθωσαν, διότι οἱ μὲν ἐπιχειρήσαντες νὰ ἀποβιθασθῶσιν εἰς τὰς νήσους Κρήτην, Ῥόδον καὶ Κύπρον κατεστράφησαν κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τοῦ στόλου τῶν Ῥωμαίων, οἱ δὲ μείναντες εἰς τὴν Μακεδονίαν κατεστράφησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 300 μ. Χ. ἐτῶν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἔλαβεν ἀρκετὴν πρόοδον, οἱ δὲ ἐθνικοὶ ἀγανακτοῦντες, ἐκίνουν διαφόρους διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναρίθμητοι ὑπέστησαν τὸν μαρτυρικὸν θάνατον ὑπὲρ τοῦ θείου λόγου εἰς διάφορα μέρη. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 306 μ. Χ. ἔγεινεν αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ὅστις κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν δεχθεὶς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἔπαυσε τοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοὺς, καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀνήκουσαν λαμπρότητα ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπεχείρησε νὰ καταπαύσῃ καὶ τὰς ἀναφανείσας διαφόρους αἱρέσεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ συνεκάλεσεν οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐν Νικαίᾳ 325 μ. Χ. ἧτις ἐκανόνισε τὰ τῆς θρησκείας.

Πρὸς τούτοις δὲ ὁ Κωνσταντῖνος, ἐκλέξας θέσιν κατάλληλον ἐπὶ τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ὅπου ἦτο τὸ πάλαι ἡ ἀποικία τῶν Μεγαρέων, τὸ Βυζάντιον, ἔκτισε πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ὀνόματός του ὠνόμασε Κωνσταντινούπολιν, καὶ μετέφερεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐδραν τῆς αὐτοκρατορίας του 330 μ. Χ. Τιμῶν δὲ τὸ Ἑλλ. ἔθνος, ἐθεώρει καύχημά του νὰ ὀνομάζῃται στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων.

Διάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξεν Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης (ἀρνισίθρησκος), ὅστις ἐπροξένησε πολλὰ κακὰ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ θεόθεν ἐτιμωρήθη οὗτος ἀνορθώσας τὴν παλαιὰν Ἑλλ. θρησκείαν, ἐπροστάτευσε τοὺς ἀρχαίους ναοὺς, τὰ ἀρχαῖα εἶθεμα, καὶ τὴν παιδείαν τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει ἢ Ἑλλὰς ὠφελήθη μεγάλως παρ' αὐτοῦ, διότι πολλὰ πόλεις αὐτῆς καὶ ἱερὰ ἀνιμωδομήθησαν, οἱ Δημόσιοι ἀγῶνες, οἵτινες εἶχον παραμεληθῆ, ἐπανηγυρίσθησαν πολυτελέστατα, καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ Σχολαὶ τῆς Ἑλλάδος ἤκμασεν. Οἱ διάδοχοι ὅμως τούτου ἀσπασθέντες τὸν Χριστιανισμὸν, δὲν ἔδειξαν πλέον τὴν αὐτὴν διάθεσιν πρὸς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν καὶ παιδείαν. Ἐπὶ δὲ τῶν υἱῶν καὶ διαδόχων τοῦ Μεγ. Θεοδοσίου κατὰ τὸ ἔτος 395 μ. Χ. ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία διηρέθη ὀριστικῶς εἰς Δυτικὴν αὐτοκρατορίαν, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἔμεινεν ἡ Ῥώμη, καὶ εἰς Ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦτον ἡ Κωνσταντινούπολις.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Νέαι βαρβάρων ἐπιδρομαί, Γότθοι, Βάνδαλοι.

Ἐκ τοῦ ἐτους 270 — τοῦ 395 μ. Χ. ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰς εἰσβολὰς βαρβάρων, ἀλλὰ περὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπανελήθησαν αὐταί. Οἱ Γότθοι ὑπὸ τὸν περιβόητον ἀρχηγόν των Ἀλάριχον, ἀφοῦ ἐγύμνωσαν τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὴν Θεσσαλίαν, εἰσέβαλον εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, καὶ καταστρέψαντες διαφόρους ἐπαρχίας, ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ διὰ τοῦ Ἴσθμοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ ἐκυρίευσαν ἀπάσας αὐτῆς τὰς πόλεις· ἀλλὰ στόλος καὶ στρατὸς Ῥωμαϊκὸς ἐλθὼν κατ' αὐτῶν τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτοτε δὲ πολὺν καιρὸν ἡ Ἑλλάς ἀπηλλάγη ἀπὸ τὰς καταστρεπτικὰς ταύτας ἐπιδρομὰς, μόνον κατὰ τὸ ἔτος 466 ἐν Γερμανικὸν ἔθνος, Βάνδαλοι ὀνομαζόμενοι, προσέβαλον διὰ θαλάσσης τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀποκρουθέντες ὑπὸ τῶν Δακεδαιμονίων κατὰ τὸ Ταίναρον, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναχωρήσωσιν· ἐπελθόντες δὲ μετὰ 10 ἔτη ἐκυρίευσαν τὴν Νικόπολιν τῆς Ἡπείρου, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν ἐδιώχθησαν.

Ἄλλ' ἡ πρωτεύουσα τῆς Δυτ. αὐτοκρατορίας, ἀφοῦ ἀπέκρουσε διαφόρους ἐπιδρομὰς βαρβάρων, τέλος ἐκυριεύθη κατὰ τὸ 476 ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος διωχθέντων Γότθων, οἵτινες ἀπεκατεστάθησαν ὀριστικῶς εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν κράτος περιορίσθη εἰς μόνην τὴν Ἀνατολικὴν αὐτοκρατορίαν.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Βυζαντινὴ, ἢ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία
ἀπὸ τοῦ ἐτους 476 — 1453. Μ. Χ.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Μετασχηματισμὸς τῆς Ἀνατολ. Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας
εἰς Ἑλληνικὴν.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετέφερε τὴν ἑδρὰν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἡ αὐτοκρατορία διηρέθη εἰς Ἀνατολικὴν καὶ εἰς Δυτικὴν, καὶ ὅτι κυριευθεῖσης τῆς Δυτικῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τῶν βαρβάρων φυλῶν, τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος περιορίσθη εἰς μόνην τὴν Ἀνατολ. αὐτοκρατορίαν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς αὐτὴν ἡ μᾶλλον προωδευμένη καὶ πολυπληθεστέρα φυλὴ ἦτον ἡ Ἑλληνικὴ, ἐξ ἀνάγκης μετεβλήθη εἰς αὐτοκρατορίαν Ἑλληνικὴν.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Σημαντικώτεροι βασιλεῖς τῆς Ἑλλ. αὐτοκρατορίας ἦσαν.

Ἰουστιανὸς ὁ πρῶτος, ὅστις ἐβασίλευσε περὶ τὰ 540 μ. Χ. οὗτος κατ'

ΕΠΙΤΟΜΗ

τετρόπως πολλά βάρβαρα ἔθνη εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, χώρας τὰς ὁποίας ἦνωσε πρὸς καιρὸν εἰς τὸ βασιλείον του, ἀνωκοδόμησε τὸν τυρποληθέντα ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὅστις εἶχεν οἰκοδομηθῆ ὑπὸ τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου, καὶ ἐπροστάτευσεν τὴν θρησκείαν.

Ὁ Ἡράκλειος περὶ τὰ 641 μ. Χ. περίφημος διὰ τὰ κατορθώματά του κατὰ τῶν Περσῶν, τοὺς ὁποίους κατετρόπωσε, ἀνακτήσας καὶ τὸν Τίμιον τοῦ Χριστοῦ Σταυρὸν, τὸν ὁποῖον οἱ ἀλλόθρησκοι οὗτοι εἶχον ἀφαιρέσει ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Τάφου.

Ὁ Λέων Ἰσαυρος περὶ τὰ 717 μ. Χ. οὗτος ἔσωσε τὸ κράτος ἀπὸ τοὺς Ἀραβούς, οἵτινες κυριεύσαντες πολλὰς Ἑλλ. ἐπαρχίας κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἐπερικύκλωσαν μὲ στρατὸν καὶ στόλον καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τούτους λοιπὸν τοὺς ροβερούς ἐχθρούς κατέστρεψεν ὁ Λέων, κατακάψας τὸν στόλον τῶν διὰ τοῦ ὕγρου πυρός, τὸν ὁποῖον ἔκαψε καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Οὗτος ἐκαινοτόμησεν εἰς τὰ τῆς θρησκείας, προστάξας νὰ μὴ λατρεύωσι τὰς ἱεράς εἰκόνας, ἕνεκα τοῦ ὁποίου συνέβησαν τρομεροὶ διωγμοὶ καὶ στάσεις εἰς τὸν Χριστιανισμόν, μέχρι οὗ ἡ βασίλισσα Εἰρήνη, συγκροτήσασα ἐν Νικαίᾳ τὴν ἐσθόμην οἰκουμένην σύνοδον, ἀπεκατέστησε πάλιν τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων· ἀλλ' ἐπειδὴ τινες τῶν διαδόχων τῆς ἀπεπλανήθησαν, ἔμεινεν εἰς τὴν βασίλισσαν Θεοδώραν νὰ καταπαύσῃ τὴν αἵρεσιν ταύτην διὰ παντός κατὰ τὸ 842 μ. Χ.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐνδοξὸς ἐποχὴ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 867 ἐβασίλευσεν ὁ Μακεδὼν Βασιλεὺς, ὁ πρῶτος γνήσιος Ἑλλῆν βασιλεὺς· οἱ νόμοι τοὺς ὁποίους ἐξέδωκεν οὗτος ἐγράφησαν πλέον εἰς μὴν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ μέχρι σήμερον χρησιμεύουσιν εἰς ὅλον τὸ Ἑλλ. ἔθνος· ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου συνεπληρώθη καὶ ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ὁποίαν πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς Λακωνίας ἦσαν εἰδωλολάτραι.

Ἡ ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦ 1200 μ. Χ. ἐποχὴ εἶναι ἡ λαμπροτέρα τῆς Ἑλλ. αὐτοκρατορίας, αἱ ἐπιδρομαὶ αἵτινες ἐπρξένησαν μεγάλας δυστυχίας, εἶχον πύσει, οἱ Ἀραβὲς ἀπεκρούσθησαν καὶ οὐδὲν ἐτάραττε τὴν εἰρήνην τῆς αὐτοκρατορίας. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν κάτοικοι τῆς Βλαχίας, περάσαντες τὸν Δούναβιν ποταμὸν, ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅχι νὰ γυμνώσωσι τὸν τόπον, ἀλλὰ νὰ κατοικήσωσι μετὰ τὸν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους ἐθεώρησαν ὡς ἀδελφούς, καὶ ἤρχισαν νὰ μανθάνωσι τὴν γλῶσσάν των· ἐγκατασταθέντες δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ μετερχόμενοι διάφορα χρήσιμα ἔργα, ἠύξησαν τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Αἱ δὲ κατεχόμεναι τότε ὑπὸ τοῦ Ἑλλ. ἔθνους χώραι ἦσαν αἱ ἑξῆς. Α'.) Τὸ τμήμα τῆς Πελοποννήσου. Β'.) Τὸ τμήμα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Γ'.) Τὸ τμήμα τῆς Ἠπείρου. Δ'.) Τὸ τμήμα τῆς νέας Ἠπείρου ἢ Ἀλβανίας. Ε'.) Τὸ

τριῆμα τῆς Μακεδονίας, Θράκης καὶ Θεσσαλίας. ΣΤ'.) Τὸ τριῆμα τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ζ'.) Τὸ τριῆμα τῆς Σάμου, καὶ Η'.) Τὸ τριῆμα τῶν Ἴονίων νήσων, πρὸς τοῦτοις δὲ αἱ νῆσοι Κύπρος καὶ Κρήτη.

Περὶφημος διάδοχος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ὑπῆρξε περὶ τὰ 970 μ. Χ. ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς, ὅστις στρατηγὸς ὢν, ἐνίκησε τοὺς Ἀραβὰς πολλάκις, ἀφαιρέσας ἀπ' αὐτοῦ τὴν νῆσον Κρήτην, τὴν ἑποίαν πρὸ χρόνων εἶχον κυριεύσει· ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας του ἐταπείνωσεν αὐτοὺς ἐντελῶς.

Μεγαλειότερος στρατηγὸς ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης Τσιμισκῆς περὶ τὰ 975 μ. Χ. οὗτος κατετρόπωσε καὶ κατέστησεν ὑπηκόους τοὺς πρὸ 300 καὶ ἐπέκεινα χρόνων εἰσβαλόντας Βουλγάρους, οἵτινες εἶχον κατοικήσει τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς Μακεδονίας χώραν, ὀνομασθεῖσαν ἀπὸ τὸ ὀνομάτων Βουλγαρίαν, καὶ εἶχον συστήσει ἀνεξάρτητον βασιλεῖον. Συγχρόνως δὲ μετὰ τῶν Βουλγάρων εἶχον εἰσβάλει καὶ ἄλλαι βάρβαροι φυλαὶ, οἱ Αὔαροι καὶ οἱ Σλάβοι, οἵτινες προχωρήσαντες εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὄντες ὀλίγοι, συνηχωνεύθησαν μὲ τοὺς Ἕλληνας, δεχθέντες καὶ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν.

Ἐνδοξότερος δὲ ὄλων τῶν ἡγεμόνων τούτων ὑπῆρξε Βασίλειος ὁ β'. βασιλεύσας περὶ τὰ 1,000 μ. Χ. ὅστις μετὰ πολυετῆ πόλεμον κατὰ τῶν ἀποστατησάντων Βουλγάρων, κατέστρεψεν αὐτοὺς ἐντελῶς, ὥστε ὀνομάσθη Βουλγαροκτόνος· οὗτος ἠνάγκασε πρὸς τοῦτοις τοὺς Ἀραβὰς νὰ πληρώνωσι φόρον.

Ἐπίσημος ἐπίσης διὰ τὴν ἀνδρίαν καὶ φρόνησίν του ἦτο καὶ ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός, βασιλεύσας περὶ τὰ 1080 μ. Χ. ἐπὶ τῆς βασιλείας τούτου ἡ Ἑλλάς προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν λαῶν τῆς Δύσεως. Ἐν πρώτοις κατὰ τὰ 1080 ἡγεμόνις τῆς κάτω Ἰταλίας ἐπεβιάσθη μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ ἐπροχώρησε μέχρι τῆς Θεσσαλίας, ἀλλ' ἠναγκάσθη ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρου αὐτοκράτορος Κομνηνοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἀπογόνων τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ 1146 μ. Χ. Ῥοβέρτος ὁ β'. βασιλεὺς τῆς Σικελίας, ἐλθὼν μετὰ δυνατοῦ στόλου ἐκυρίευσεν τὴν Κέρκυραν· εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ γυμνώσας τὰς Θήβας καὶ τὴν Κόρινθον, ἀνεχώρησε, διαφυγῶν τὸν κατ' αὐτοῦ σταλέντα στόλον.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1185 ἐβασίλευσεν ὁ Ἰσαάκιος Ἀγγελος, ὅστις ἐξορισθεὶς, προεκάλεσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος νέαν καὶ ὀλεθριωτέραν ἐπιδρομὴν, τὴν τῶν Ἐνετῶν, ἔθνους ἰσχυροτάτου τότε εἰς τὴν Ἰταλίαν κατὰ Θάλασσαν. Οἱ Ἐνετοὶ οὗτοι μετὰ μεγάλου στόλου ἤλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1,203 μὲ πρόφασιν νὰ ἐπαναφέρωσι εἰς τὸν θρόνον τὸν ἐξωσθέντα βασιλέα Ἰσαάκιον Ἀγγελοῦ, ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος, κυριεύσαντες τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐγύμνωσαν αὐτήν, καὶ ἀνηγόρευσαν ἴδιον Αὐτοκράτορα καὶ ἴδιον Πατριάρχην, ἔπειτα κατέλαβον τὸ πλεῖστον μέρος τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπεχείρησαν τὴν διανομὴν του. Τρεῖς δὲ ἡγεμονίαι Ἑλληνικαὶ διετηρήθησαν τότε, ἡ τῆς Ἠπείρου, ἡ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἡ τῆς Νικαίας, εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ὁποίων εἶχε τὴν ἐδραν καὶ ὁ ὀρθόδοξος Πατριάρχης.

Ἄλλ' ἐπὶ πολὺ δὲν διετηρήθη τὸ Φραγγικὸν τοῦτο κράτος, ἔχι μόνον διότι ἦτο διηρημένον μεταξύ πολλῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ καὶ διότι μεταξύ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Φράγγων τούτων ἐπεκράτει μεγάλη θρησκευτικὴ διχόνοια, ἥτις ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ 600 ἔτους μ. Χ. διὰ τὰς ὁποίας οὗτοι ἔκαμον καινοτομίας εἰς τὰ τῆς θρησκείας. Τώρα δὲ γενόμενοι κύριοι τῶν μερῶν τούτων ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλωσι ταύτας καὶ εἰς τοὺς ὀρθοδόξους Ἑλληνας, οἵτινες ἀγανακτοῦντες κατέφευγον εἰς τὰς ὁποίας ἀναφερομεν τρεῖς ἡγεμονίας. Εἷς λοιπὸν τῶν διαδόχων τῆς ἐν Νικαίᾳ ἡγεμονίας, ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, κατώρθωσε νὰ ἀνακτήσῃ πάλιν ἀπὸ τοὺς Φράγγους τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1261 μ. Χ. διὰ τῆς καρτεροψυχίας τοῦ στρατηγοῦ του Ἀλεξίου Στρατηγοπούλου.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Συμβάντα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μετὰ τὴν ἀνάκτησιν
τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ ἀρχαῖον Ἑλλ. κράτος, οὔτε ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, οὔτε οἱ διάδοχοί του ἤμπούρεσαν νὰ ἀνακτήσωσιν ὀλόκληρον, (μέγα μέρος τῆς Πελοποννήσου, πολλαὶ πόλεις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ πολλαὶ νῆσοι ἔμειναν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἑνετῶν ἢ τοῦ Φράγγων), διότι νέος καὶ φοβερός ἐχθρὸς ἐφάνη τότε ἀπὸ τὴν Ἀσίαν οἱ Τούρκοι. Τὸ πολεμικὸν τοῦτο ἔθνος, καταγόμενον ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀσίαν, καὶ τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν παραδεχθέν, ἔδωκε νέαν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀραβίας, οἵτινες εἶχον ἀποκατασταθῆ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς Χριστιανούς. Οἱ τούρκοι λοιπὸν οὔτοι ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα των ἢ Σουλτάνον Ὀσμάν, κατακτήσαντες πολλὰς ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλ. χώρας, ἐσύστησαν ἰσχυρὸν κράτος, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσαν ἔκαμαν τὴν Προύσσαν.

Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων σπαρattόμενοι ἀφ' ἑνὸς ὑπὸ ἐμφυλίων ταραχῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου πολεμούμενοι ὑπὸ τῶν Φράγγων, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἤμπούρεσαν νὰ ἐμπωδίσωσι τὴν εἰς τὴν Εὐρώπην διάβασιν τῶν Τούρκων, οἵτινες περὶ τὰ 1340 κυριεύσαντες τὴν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου Καλλίπολιν, καὶ ὕστερον τὴν Φιλιππούπολιν καὶ τὴν Ἀνδριανούπολιν, μετέφερον εἰς τὴν τελευταίαν τούτων τὴν ἔδραν τοῦ βασιλείου των. Ἀπασα ἡ Εὐρώπη ἐταράχθη διὰ τὴν πρόοδον ταύτην τῶν Τούρκων, καὶ πολλοὶ ἡγεμόνες ἐπεχείρησαν νὰ ἀντισταθῶσιν, ἀλλ' ἠττήθησαν εἰς τρεῖς μάχαις, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἐγένετο κατὰ τὸ 1448 μ. Χ.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Γεώργιος Καστριώτης, ὁ ἐπονομασθεὶς Σκενδέρβεϋς

Ἀξιωμακόμενος εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν ἀναφαίτεται ὁ Γεώργιος Καστριώτης ἢ Σκενδέρβεϋς, πατὴρ τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε τὸ Βόρειον μέρος τῆς Ἠπείρου, ὀνομαζόμενον τὸ πάλαι μὲν Ἰλλυρία, σήμερον δὲ Ἀλβανία, κατοικουμένη ἐ

τῶ φυλῆς συγγενοῦς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ταυτιζούσης τὴν ἱστορίαν τῆς μετ' αὐτῶν.

Οἱ Τούρκοι ὅτε ἐπεβιάσθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἔστησαν τὴν καθέδραν των εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν, ἐν πρώτοις καθυπέταζαν τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Ἑλλ. αὐτοκρατορίας, καὶ κατὰ τὸ 1446 τὴν κυρίως Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀλβανίαν εἶχον τότε ἀφήσει ἡγεμόνα, φόρου ὑποτελῆ, τὸν Ἰωάννην Καστριώτην, παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβον ὡς ἐνέχυρον τοὺς τέσσαρας υἱοὺς του, ἐξ ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ἐδολοφόνησαν, τὸν δὲ τέταρτον Γεώργιον, ἀναθρέψαντες εἰς τὴν θρησκείαν των, μετωνόμασαν Σκενδέρβειον.

Ἄλλ' ὁ νέος οὗτος μῆτε τὴν θρησκείαν του ἠρνήθη, μῆτε τὴν καταγωγὴν του ὅθεν ἅμα μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον, καὶ διὰ στρατηγήματος καταλαβὼν τὴν πατρικὴν του ἡγεμονίαν κατὰ τὸ 1443, διετήρησεν αὐτὴν μέχρι τοῦ 1467 μὲ τὴν σπάθην εἰς τὰς χεῖρας, ἀναδειχθεὶς ὁ μόνος ἄνθρωπος, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐξώσῃ τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ἂν εἶχε πλεοντέρας δυνάμεις. Ἐν τούτοις ὁ ἥρωας οὗτος μὲ τὰς μικρὰς δυνάμεις τῆς περιορισμένης ἐπαρχίας του πολυλάκις κατέστρεψε τοὺς ἐχθρικοὺς στρατοὺς, ἐπισύρας τὸν θαυμασμὸν ὅλης τῆς Εὐρώπης διὰ τὰ κατορθώματά του. Τοσοῦτον δὲ τρόμον εἶχε ἐμπνεύσει εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε τὸν ἐθεώρουν ἀνίκητον, καὶ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ γεινώσῃ οὐδὲν κύριοι τῆς Ἀλβανίας, εἰμὴ μετὰ τὸν θάνατόν του, συμφέαντα τὸ 1467 μ. Χ.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Πτώσις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Κατὰ τὸ 1449 Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος προτελευταῖος βασιλεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπέθανε, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος. Ὁ δὲ τότε τῶν Τούρκων Σουλτάνος Μωάμεθ Β'. ὅστις θεωρεῖται εἰς ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους πολεμιστὰς ἀπὸ ὅσους ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ἀπεφάσισε κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1453 νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσάν του Ἑλλ. κράτους ὅθεν συναθροίσας στρατὸν 300 χιλ. καὶ στόλον 400 πλοίων, ἐπερικύκλωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης.

Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν γενναίους Ἑλληνας ἀνετεπαρατάχθη μὲ ἡρωικὴν ἀνδρίαν ἢ πολιορκία διήρκεσεν ἑπτὰ ὀλοκλήρους ἑβδομάδας, καὶ τίποτε ὁ πολυἀριθμὸς ἐχθρὸς δὲν εἶχε κατορθώσει· ἀλλὰ τῇ 29 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀφοῦ ὁ ἀξιωμακτικὸς οὗτος ἡγεμὼν οὐδεμίαν περὶ παραδόσεως πρότασιν ἐδέχθη, εἰπὼν ὅτι δὲν συνθηκολογεῖ μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος του, οἱ Τούρκοι ἐπιχειρήσαντες τρομεροτάτην ἐφοδὸν, κατὰ τῆς ὁποίας ὁ γενναῖος βασιλεὺς ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης μαχόμενος ἔπεσεν, ἀφήσας μνήμην ἀθάνατον εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων, ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν καὶ μετέφερον εἰς αὐτὴν τὴν ἔδραν τῆς αὐτοκρατορίας των.

Μετὰ τινὰ δὲ ἔτη ὁ Μωάμεθ συνεπλήρωσε τὴν κατάκτησιν τοῦ ἐπιλοῖπου

κράτους, ἐκτός τινῶν νήσων καὶ τινῶν φρουριῶν τῆς Πελοποννήσου, τὰ ὅποια διετήρησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν των οἱ Ἐνετοὶ καὶ ἄλλοι Φράγγοι.

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

Δευτέρα ὑποδούλωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ ὑπὸ τῶν
Τούρκων, ἀπὸ τοῦ 1453—1821. Μ. Χ.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις τοῦ Ἑλλην. ἔθνους ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Μετὰ τὴν κυρίευσιν τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλληνικ. αὐτοκρατορίας, ἅπασα ἡ Ἑλλάς ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ Ἑλλη-
νες ὑπέφερον σκληροτάτην δουλείαν· τὰ κτήματά των ἀφρέθησαν, φόροι πο-
λυεῖδεις καὶ βαρεῖς ὑπεβλήθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ ἰδίως ὁ κεφαλικὸς φόρος λε-
γόμενος «Χαράτσι», ὅστις πληρονόμος κατ' ἔτος ἐστήμαιεν ὅτι ὁ πληρόνων
εἶχε τὴν ἀδειαν νὰ φέρῃ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ σώματός του. Ὅλα δὲ ταῦτα,
καὶ συγχρόνως αἱ καταχρήσεις τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἐξουσίας, κατήντησαν
τοὺς δυστυχεῖς Ἑλληνας εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, μὴ δυναμένους μηδὲ αὐτὰς
τὰς οἰκογενεῖας των νὰ ψωμίζωσι.

Πρὸς τούτοις δὲ κατ' ἔτος μέγας ἀριθμὸς παίδων Χριστιανῶν ἠρπάζοντο
καὶ ἀνετρέφοντο εἰς τὴν Πίστιν τῶν Τούρκων, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐσχηματίσθη
καὶ διετηρεῖτο τάγμα τι, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο τῶν Γενιτσάρων· ὁ τοιοῦτος
δὲ φόρος ὠνομάζετο «Παιδομάζωμα», καὶ ὑπολογίζεται ὅτι μέχρι τοῦ 1700
μ. Χ. ὁπότε διελύθη τὸ εἰρημένον τάγμα, ἠρπάγησαν πλέον τῶν 500 χιλ.
παίδων.

Τὸ χεῖριστον δὲ πάντων, τὸ ὁποῖον ἡ θεία πρόνοια προέλαβεν ἦτον, ὅτι
εἰς αἰμοσύνης Σουλτάνος περὶ τὰ 1520 βασιλεύσας, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ
ἐξολοθρευθῇ τὸ Ἑλλ. ἔθνος, βιάζων αὐτὸ ἕνα ἀρνηθῇ τὴν θρησκείαν του, ἢ
νὰ θανατωθῇ, ἀλλὰ δύο Ὑπουργοὶ του κατέπεισαν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ τῆς
ιδέας ταύτης, καὶ οὕτως ἐσώθη τὸ ἔθνος.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Πόλεμοι τῶν Τούρκων πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς ἕνεκα διαφόρων
Ἑλληνικῶν χωρῶν.

Ἐπειδὴ, ὡς εἶπομεν, πολλὰ φρούρια τῆς Πελοποννήσου, διάφοροι νῆσοι,
καὶ πόλεις τῆς Στερεᾶς, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑλλην. αὐτοκρατορίας ἔ-
μενον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐνετῶν καὶ ἄλλων Φράγγων ἡγεμόνων, οἱ Τούρ-
κοι ἐπολέμουν τούτους ἀδιακόπως ἀπὸ τοῦ 1470—1670, ὁπότε κατάρθω-
σαν τὴν ἐντελῆ ἀποδίωξιν αὐτῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοὺς πο-
λέμους τούτους οἱ Ἕλληνες ἐλάβανον μέρος μετὰ τῶν Χριστιανῶν, τὰ πάν-
δεινα ὑπέφερον ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ἄξιότημειώτος εἶναι ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1571 συμβῆσα ναυμαχία μεταξὺ τοῦ Χριστιανικοῦ στόλου καὶ τοῦ Τουρκικοῦ πλησίον τῆς Ναυπάκτου. Ἐνταῦθα ὁ ἐκ 300 πλοίων συγκείμενος Τουρκικὸς στόλος κατετροπώθη ὑπὸ 200 Χριστιανικῶν, καὶ κατεβλήθη ἡ ὑπερηφάνεια τῶν Ὀθωμανῶν· πλῆθος Ἑλλη-
νων ἠγωνίσθησαν γενναίως ἐνταῦθα.

Ἄλλ' οἱ Ἐνετοὶ μὴ ὑποφέροντες τὴν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπομάκρυνσίν των, ἐπεχείρησαν ἐκ νέου τὴν ἀνάκτησιν· ὅθεν κατὰ τὸ 1685 διὰ τοῦ περιφρήμου αὐτῶν στρατηγοῦ Μοροζίνη κατέκτησαν ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον· τὸ δὲ 1687 ὁ ἴδιος στρατηγὸς ἐκυρίευσεν τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν ὀπίσ-
των βόμβη Ἐνετικῆ, πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος, ἐντὸς τοῦ ὀπίου οἱ Τούρ-
κοι εἶχον τὴν πυρίτιδα, κατέστρεψε τὸ λαμπρὸν τοῦτο τῆς ἀρχαιότητος μνη-
μεῖον, τὸ ὅποιον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐσώζετο ἀκέραιον. Ἄλλ' ἡ εὐτυ-
χία αὕτη τῶν Ἐνετῶν δὲν διήρκει· διότι μετὰ δύο ἔτη, γενομένης εἰρήνης,
ἔμειναν κύριοι μόνον τῆς Πελοποννήσου, τῆς ὁποίας ὕστερον ἀπὸ ὀλίγα ἔτη
ἔστερηθήσαν, καὶ ἔκτοτε αἱ Ἑλλην. γῶραι ἔμειναν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρ-
κων μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 μ. Χ.

Μόναί αἱ Ἴονιοι νῆσοι (Ἐπτάνησος) δὲν ὑπέπεσαν εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Τούρ-
κων, διότι μέχρι τοῦ ἔτους 1797 ἐξουσιάζοντο ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν, καὶ κατό-
πιν ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Γάλλων μέχρι τοῦ 1814, ὅπ-
τε ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διετέλουν
μέχρι τοῦ 1863. ὅτε παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα,
ἀποτελοῦσι ἔκτοτε τμήμα τοῦ Ἑλλ. βασιλείου.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Αἷτια συντελέσαντα εἰς τὴν ὑπαρξιν ἢ πρόοδον τοῦ Ἑλλ. ἔθνους.

Ἐπὶ τῆς σκληρᾶς ταύτης δουλείας συνετέλεσαν εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἔ-
θνους ἡ ἀφοσιώσις του εἰς τὴν θρησκείαν, ὁ Ἱερὸς Κλῆρος, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀ-
νεπιτηδείότης τῶν Τούρκων, οἱ Προεστῶτες τῶν διαφορῶν κοινοτήτων, οἱ ὀ-
ποῖοι ἐπροστάτευον τοὺς κατοίκους ἀπὸ τὰς καταχρήσεις τῶν ὑπαλλήλων
τῆς Τουρκίας, καὶ διετήρουν τὰ σημεῖα τῆς ἐθνικῆς διοικήσεως, οἱ ἀρματο-
λοὶ καὶ οἱ κλέπται, οἵτινες ἀπετέλουν τὸ πολεμικὸν μέρος τοῦ ἔθνους, καὶ ἡ
αὔξησις τῆς παιδείας, πρὸς τὴν ὁποίαν συνετέλεσαν τὰ μέγιστα αἱ Σχολαὶ
τῶν Ἰωαννίνων τῆς Ἡπείρου, τῆς Κερκύρας, τῶν Κυθωνιῶν, τῆς Σμύρνης, τῶν
Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ Σχολαὶ λοιπὸν αὐταί, καὶ οἱ κατ'
αὐτὴν τὴν ἐποχὴν διαπρέψαντες σοφώτατοι διδάσκαλοι, τοσοῦτον ἐνέπνευσαν
εἰς τὸ ἔθνος τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσιώσεως καὶ τῆς
πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπης, ὥστε οἱ Ἑλληνες ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ὑποβληθῶ-
σιν εἰς πᾶσαν θυσίαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀνεξαρτησίας των.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐπαναστάσις ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1769 Μ. Χ.

Κατὰ τὸ 1768 οἱ Τούρκοι εἶχον κηρύξει πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσίας, ἥ-

τις εἶναι ἢ πρὸς βορρᾶν τῆς Τουρκίας μεγάλη Χριστιανικὴ ἐπικράτεια· ἡ δὲ Ῥωσσία, διὰ νὰ φέρῃ ἀντιπερισπασμὸν εἰς τοὺς Τούρκους, ἀπεφάσισε νὰ παραλάβῃ συμπράκτορας καὶ τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες διὰ τὴν ὁμολοξὸν καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἀπελάμβανον παρ' αὐτῆς πολυειδεῖς εὐεργεσίας, ἦσαν εὐγνώμονες πρὸς αὐτήν. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν, οἵτινες τοιαύτην ἐπερίμενον εὐκαιρίαν δὲν ἐδυσκολεύθησαν νὰ παραδεχθῶσι τὰς προτάσεις, ἐλπίζοντες τὴν ἀνάκτησιν τῆς αὐτονομίας των.

Ὅθεν, ἀφοῦ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἡ Ῥωσσία παρεσκευάσε τὸ κίνημα, πέμπει ἱκανὰ μέσα πρὸς τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, τὴν ὁποίαν αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Πελοποννήσου παρεδέχθησαν, καὶ ἐσχημάτησαν διάφορα στρατιωτικὰ σώματα, ἐξ ὧν ἓν ὑπὸ τὸν Θεόδωρον Ὀρλόφ (ἀπεσταλμένον τῆς Ῥωσσίας), ἐπεχείρησε τὴν πολιορκίαν τῆς Κορώνης, ἄλλο δὲ ἐπορεύθη κατὰ τῆς Σπάρτης, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκυρίευσεν· ἄλλ' ἐνῶ ἡ πολιορκία τῆς Κορώνης δὲν προώδευεν, ἡ ἐπανάστασις ἐξετείνεται· τὰ Καλάβρυτα, αἱ Πάτραι, τὸ Μεσαλόγγιον ἐπανεστήσαν· νέα Ῥωσσιὰ πλοῖα ἐφθασαν μετὰ πολεμοφοδίων ὑπὸ τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἀνωτέρου ἀρχηγοῦ Ἀλέξιον Ὀρλόφ, ὅστις γενόμενος ἀρχηγὸς τοῦ ὄλου ἐπιχειρήματος, διέταξε τὸ ἐν Σπάρτῃ στρατιωτικὸν σῶμα νὰ προσβάλλῃ τὴν Τρίπολιν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πελοποννήσου.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ κίνημα δὲν κατέστη γενικὸν, καὶ περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν Πελοπόννησον, ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐκάλεσεν ἐνταῦθα τὰ πολεμικὰ στίφη τῶν Τουρκαλθωνῶν, οἵτινες προσβαλόντες τὰς Πάτρας, ἐκυρίευσαν αὐτὰς ἐξ ἐφόδου, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας κατέσφαζαν, τὴν δὲ πόλιν κατέκαυσαν· ἐντεῦθεν χίλιοι ἵππεῖς Ἀλβανοὶ, ἐνωθέντες μετὰ τῶν ἐν Τριπόλει πολιορκουμένων Τούρκων, διαλύουσι τὴν πολιορκίαν, καὶ φονεύουσι τρεῖς χιλιάδας Ἑλλήνων παντὸς γένους καὶ ἡλικίας· ἀκολουθῶς οἱ Τούρκοι στρατεύουσι κατὰ τῶν ἐν Κορώνῃ καθ' ὁδὸν 400 Λάκωνες ὑπὸ τὸν Μαυρομιχάλην ἠγωνίσθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πορείαν των, ἀλλὰ ματαίως, διότι ἅπαντες ἔπεσαν γενναίως μαχόμενοι· ἡ δὲ πολιορκία τῆς Κορώνης παραιτεῖται· μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι ὀρμῶσι κατὰ τῆς Μεθώνης, τὴν ὁποίαν εἶχον ἀποκλείσει οἱ Ῥῶσοι, καὶ δ' αλύουσι τὴν πολιορκίαν. Ὁ δὲ Ὀρλόφ βλέπων ἀποτυχοῦσαν τὴν ἐπιχείρησιν φεύγει, καὶ ἀφίνει τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας ὑπὸ τὴν ἐκδικητικὴν μάχαιραν τῶν Τουρκαλθωνῶν. Τοιαύτη ἦτον ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1769, ἣτις ἐνέβαλεν εἰς νέας δοκιμασίας τοὺς ἀτυχεῖς Ἕλληνας.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Διάφορα κινήματα προπαρασκευῆ διὰ τὴν ἐνδοξὸν ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Μετὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν ἐπανάστασιν τοῦ 1769, τὸ ἔθνος ἔπαθεν ἀπεριγράπτους δυστυχίας, αἵτινες ἀντὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, ἐξεγαντίας ἐπετάχον αὐτήν, διότι κατέστη τὸ μῖσος αὐτοῦ κατὰ τῶν τυράν-

νων ἀσυμβίβαστον ὄθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἐπανάστασις κατήντησε πλέον ἀδιάκοπος.

Τὸ 1787 ἐπαναληφθέντος τοῦ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας πολέμου νέα κινήματα ἀνεφάνησαν, καὶ πρῶτον τὸ τοῦ ἐκ Λεβαδείας Λάμπρου Κατσώνη, ὅστις διατελὼν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ῥωσσίας, καὶ παραιτήσας αὐτὴν, ἦλθεν εἰς Τεργέστην, ὠπλισεν ἱκανὰ πλοῖα, καὶ κατέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα ὑποστηριζόμενος ὑπὸ πολλῶν προκρίτων, ἐπέπιπτε κατὰ τῶν πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν τουρκικῶν πλοίων· ἀλλὰ κλεισθείσης εἰρήνης μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας, ὁ Λάμπρος ἐγκαταλείπει τὰ πλοῖά του καὶ φεύγει εἰς τὴν Μάνην.

Σουλιωτῶν πόλεμοι.

Συγχρόνως δὲ οἱ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν χωρίων τοῦ Σουλίου τῆς Ἠπείρου, ἐπεχείρησαν ἡρωϊκὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ αἰμοβόρου τυράννου τῆς Ἠπείρου καὶ ὅλης σχεδὸν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Ἀλῆ Πασᾶ· μετὰ τῶν Σουλιωτῶν ἠνώθησαν οἱ πολεμικώτεροι ἄνδρες τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, ἐξ ὧν ἐπισημώτατος εἶναι ὁ Ἀνδρούτσος, πατὴρ τοῦ διαπρέψαντος ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως Ὀδυσσεύς. Οἱ πόλεμοι οὗτοι, εἰς τοὺς ὁποίους κατὰ πρῶτον ἀναφαίνονται τὰ ὀνόματα τῶν Βοτσαραίων, Τσαβελαίων καὶ Ζερβαίων, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξακολούθησαντες, μόλις ἐτελείωσαν περὶ τὰ 1803, γενομένης εἰρήνης, δι' ἧς οἱ Σουλιῶται εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ μετοικήσωσιν ἢ εἰς τὴν Ἠπειρον, ἢ ὅπου αλλαγῶν θελήσωσιν· ἀλλ' ὁ ἄπιστος τύραννος, ἀθετήσας τὴν συνθήκην, ἐθανάτωσε πολλούς· ἀλλ' οἱ διασωθέντες καταφυγόντες εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ἐξεδίκηθησαν μετὰ ταῦτα εἰς μυρίας μάχας τὴν ἀπιστίαν τῶν Τούρκων.

Ῥήγας ὁ Φεραῖος

Ἐνῶ ἐξηκολούθουν οἱ πόλεμοι τῶν Σουλιωτῶν, ὁ μεγαλεπήβολος Ῥήγας ὁ Φεραῖος συνέλαβε τὸν σκοπὸν νὰ κινήσῃ γενικὴν ἐπανάστασιν τοῦ ἔθνους. Ὁθεν ἀρχίσας τὰς ἐνεργείας του εἰς Βουκουρέστιον τῆς Βλαχίας, παρέλαβε συνεργούς πολλοὺς πλουσίους ἐμπόρους καὶ ἀρχιερεῖς· ἐκείθεν δὲ μεταβὰς εἰς Βιέννην τῆς Αὐστρίας, συνεννοήθη μετὰ πολλῶν λογίων καὶ ἐμπόρων Ἑλλήνων, καὶ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Ναπολέοντος Βονοπάρτου, τὸν ὁποῖον εὗρε σχεδὸν πρόθυμον νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων. Εἰς Βιέννην πρὸς τούτους κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ κίνημα, συντάττων νόμους πολιτικούς, καὶ συνθέτων ἄσματα πολεμικά, διὰ νὰ ἐξάψῃ τὸ αἶσθημα τῶν ὁμογενῶν του. Ἀλλὰ τὸ 1798 μεταβαίνων εἰς Βενετίαν πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ναπολέοντος, συνελήθη μετὰ ἐπτὰ ὀπαδῶν του εἰς Τεργέστην, καὶ μεταφερθεὶς εἰς Βιέννην, παρεδόθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Τουρκίαν, ἧτις ἐθανάτωσεν αὐτὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του εἰς τὸ Βελιγράδιον τῆς Σερβείας· εἰς δὲ τὸν θάνατον ἀνεκράξεν ὁ γενναῖός τινος αἰ Ἑλληνας θέλουσιν ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν μου. ὁ Τσαούτην πεποίθησιν περὶ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Αἱ τρεῖς ναυτικάι νῆσοι.

Ἐνῶ δὲ ὡς προεῖπομεν οἱ ἀρματωλοὶ καὶ οἱ κλέπται ἀπετέλουν εἰς τὸ ἔθνος πολεμικὴν τινα δύναμιν διὰ ξηρᾶς, καὶ ὑπελείπετο τὸ τοσοῦτον ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μελετωμένου ἀγῶνος ναυτικόν, ἡ Θεοία πρόνοια παρεσκευάσε καὶ τοῦτο, διότι τρεῖς νῆσοι Ἑλληνικαί, αἷτινες ἦσαν ἐντελῶς ἀσήμεντοι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν, ἀπέβησαν κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν περίφημοι. Αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν ἡ Ἰδρα, αἱ Σπέτσαι καὶ τὰ Ψαρά, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι εἶχον πλουτήσαι διὰ τοῦ ἐμπορίου, καὶ οἱ ναυτικοὶ των προσβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν πειρατῶν, εἶχον γυμνασθῆ ἀρκούντως εἰς τὰς κατὰ θάλασσαν συμπλοκάς, παρασκευάζόμενοι ἀνεπαισθήτως πρὸς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, ὅστις ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἀρχίσῃ.

Ἑταιρία τῶν Φιλικῶν.

Τὸ τελευταῖον καὶ ἀξιολομημένον πρὸς τὴν γενικὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους κίνημα ὑπῆρξεν «ἡ ἑταιρία τῶν Φιλικῶν,» τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ 1814 ὀλίγοι τινὲς φιλοπάτριδες, καὶ γενναῖοι ἄνδρες συνέστησαν εἰς Ὀδησσόν, πόλιν ἐμπορικὴν τῆς Ῥωσσίας, κειμένην εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες εὐρέθησαν πρόθυμοι εἰς τὸ ἐπιχειρήμα, ὥστε ἡ ἑταιρία ἐντὸς ὀλίγου περιέλαβε πλῆθος πεπαιδευμένων, ἐμπόρων, ἀρματωλῶν, ναυτικῶν, ἀρχιερέων καὶ πολιτικῶν. Ἐντεῦθεν ὄλοι αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι ἀπὸ τοῦ Δουναβίου ποταμοῦ μέχρι τοῦ Μαλέου ἀκρωτηρίου, καὶ ἀπὸ τῶν Ἰονίων νήσων μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἤρχισαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη νὰ προετοιμαζῶνται. Τοσαύτη δὲ ἦτον ἡ τύφλωσις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ὥστε μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας δὲν ἐνόησε τὰ διατρέχοντα ἐντὸς τῶν σπλάγγων τῆς ἐπικρατείας τῆς.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1820 ἀνηγορεύθη ἀρχηγὸς τοῦ κινήματος ὁ τότε ὑπασπιστὴς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὅστις συννενοηθεὶς μετ' ὄλων τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος, εἰσῆλθε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 1821 εἰς Μολδοβλαχίαν, καὶ ἤρχισεν ἐκεῖθεν τὴν ἐπανάστασιν· συγχρόνως δὲ ἤρχισεν αὐτὴ εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Ἑλληνικὰς χώρας.

Ἡ ἐνδοξὸς δὲ αὕτη ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων, διαρκέσασα ὀκτὼ ὀλόκληρα ἔτη, ἀνέδειξε τοὺς νέους Ἕλληνας ἀπαραλάττους μετὰ τοὺς προγόνους των κατὰ τὴν τόλμην καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι ἀσπλοὶ καὶ ἀγύμναστοι παρατάχθησαν ἐναντίον τῶν τυράννων των, τοὺς ὁποίους νικῆσαντες πολλὰκις διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς προστασίας τῶν Χριστιανικῶν Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης νὰ ἀπελευθερώσωσι τὰ δύο τμήματα τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ὁποίων ἐσυστήθη κατὰ τὸ 1833 μ. Χ. ἀνεξάρτητον βασιλεῖον, τοῦ ὁποίου εὐτυχῶς ἐβασίλευσεν ὁ ἐκ τοῦ εὐκλεοῦς βασιλικῶ οἴκου τῆς Βυυκρίας ἐνδοξὸς γόνος Ὁθων Α'. μέχρι τοῦ 1862. μετὰ ἐνὸς ἔτους μεσοβασιλείαν βασιλεῦει ἤδη ἕκτοτε ὁ Γεώργιος Α'. ἐκλεκτὸς τοῦ Ἑλλ. λαοῦ βασιλεῦς· ἐκ τοῦ βασιλικῶ οἴκου τῆς Δανίας.

Τ Ε Λ Ο Σ.

2300